

Nr 141.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Departementschefen, statsrådet Forslund anför:

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligga åtskilliga av styrelserna för kommunikationsverken eller från personalhåll gjorda framställningar, som huvudsakligen avse ändring i löneställning eller antal beträffande vissa ordinarie befattningar eller grupper av befattningar vid de skilda verken.

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 1 saml. Nr 141.

Med anledning härav får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 24 april 1936 beslutat tillsättande under finansdepartementet av en kommitté, benämnd 1936 års lönekommitté, med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och militära statsförvaltningen. Beträffande statens järnvägars personalförhållanden får jag vidare erinra om att Kungl. Maj:t med anledning av framställningar av svenska järnvägsmannaförbundet och statens järnvägars befälsförbund den 5 november 1937 beslutat, att genom en för ändamålet tillsatt kommission, bestående av fem ledamöter, varav skulle utses en, tillika ordförande, av chefen för kommunikationsdepartementet, två av järnvägsstyrelsen, en av svenska järnvägsmannaförbundet samt en av statens järnvägars befälsförbund, undersökning enligt i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer skulle verkställas rörande förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning för personal vid statens järnvägar. Kommissionen har antagit benämningen 1938 års personalkommission vid statens järnvägar. I fråga om utredningens ändamål och omfattning anförde föredragande statsrådet till statsrådsprotokollet:

De senare årens allt mer skärpta konkurrens mellan järnvägar och andra trafikmedel samt rådande konjunkturer i övrigt hava för statens järnvägars ledning medfört nödvändigheten att i större utsträckning än tidigare söka genom tekniska förbättringar samt personalens noggranna avpassande efter behovet och dess effektiva utnyttjande rationalisera verkets drift. I sådant hänseende erforderliga åtgärder hava försvarats på grund av det personalöverskott, som förefanns sedan den under världskriget och åren närmast därefter rådande högtrafiken å statens järnvägar blivit avvecklad. De i nyssberörda syfte vidtagna personalindragningarna och anpassningsåtgärderna i övrigt beträffande personalen torde jämväl åtminstone beträffande vissa personalgrupper hava medfört försämrade befordringsmöjligheter, varför det synes fullt förklarligt, att de berörda personalgrupperna funnit dylika åtgärder för sig ogynnsamma, särskilt vid en jämförelse med post- och telegrafverken, där motsvarande förhållanden icke varit rådande. I likhet med lönenämnden finner jag en opartisk undersökning i förevarande avseende vara ägnad att undanröja sådana eventuellt föreliggande irritationsmoment, vilka kunna menligt inverka på arbetsförhållandena vid statens järnvägar. På grund härav finner jag mig böra, med anslutning jämväl i övrigt till den uppfattning, varåt lönenämnden givit uttryck, tillstyrka att en undersökning rörande förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning för personalen vid sagda järnvägar nu kommer till stånd genom en för ändamålet särskilt tillsatt kommission. Den sålunda ifrågasatta undersökningen synes huvudsakligen böra avse frågan huruvida de arbetsuppgifter, som nu åvila särskilda personalgrupper eller i förekommande fall särskilda befattningshavare, skäligen med hänsyn till art och kvalifikationer kunna anses motsvarade av vederbörande befattningshavares lönegradsplacering. Vid bedömandet av detta spörsmål bör givetvis hänsyn tagas till de med den allmänna utvecklingen över lag ökade fordringarna på arbetsprestation och effektivitet, till inträdda förändringar i teknik och arbetsmetoder samt jämväl, i den mån så låter sig göra, till jämförbara förhållanden vid andra verk, närmast övriga kommunikationsverk. I den mån undersökningen därtill giver anledning bör kommissionen utarbeta förslag till sådana jämkningar i fråga om olika befattningsgrupper eller särskilda befattningar åvilande arbetsuppgifter, som ur ifrågavarande synpunkt finnas av förhållandena påkallade. Då 1936 års lönekommitté har till uppgift att behandla löneställning och grup-

pering även beträffande personal vid statens järnvägar, lära dock frågor om en tjänstemannagrups eventuella uppflyttning i lönegrad icke i detta sammanhang böra upptagas till prövning. Däremot torde kommissionen äga att i förekommande fall pröva frågor om antalet befattningshavare i viss lönegrad för visst tjänsteställe i förhållande till antalet befattningshavare i viss annan lönegrad vid samma tjänsteställe.

I övrigt synes kommissionen böra vara oförhindrad att till behandling upptaga sådana personalfrågor, som under utredningens gång kunna uppkomma och direkt sammanhänga med det huvudsakliga utredningsuppdraget. Dock torde anledning i regel icke föreligga att i förevarande sammanhang gå så långt i detaljfrågor, att man exempelvis söker, utöver vad ovan sagts, fastslå antalet befattningshavare å de särskilda tjänsteställena, då behovet av personal givetvis alltid blir växlande allt efter trafikens omfattning.

Beträffande de personalkategorier, som undersökningen bör omfatta, torde någon bestämd avgränsning på förhand icke vara lämplig. Sålunda böra exempelvis även tjänstemän vid huvudverkstad och förråd kunna bliva föremål för undersökningen. Undersökningens utsträckning till olika befattningsgrupper m. m. synes i första hand böra bliva beroende på de framställningar, som i sådant avseende föreligga eller kunna till kommissionen inkomma, kommissionen dock obetaget att själv taga initiativ till de undersökningar, vartill skäl kan anses föreligga. Resultatet av undersökningen och därav föranledda förslag böra underställas Kungl. Maj:t.

Med hänsyn särskilt till de sålunda pågående utredningarna har jag i regel icke funnit mig kunna tillstyrka framläggande till innevarande års riksdag av sådana förslag och framställningar, som gå ut på införande i avlöningsreglementets tjänsteförteckning av nya befattningskategorier eller inrättande inom redan befintliga befattningsgrupper av ytterligare ett antal befattningar i syfte endast att bereda förbättrad löneställning för vissa ordinarie befattningshavare eller vidtagna sänkning i lönegrad av vissa ordinarie befattningar. Dylika lönespörsmål synas vara av beskaffenhet att kunna komma under omprövning i samband med den av 1936 års lönekommitté bedrivna utredningen. I de fall åter, där med inrättandet av ny ordinarie befattning avsetts att bereda ordinarie anställning åt icke-ordinarie personal med motsvarande löneställning eller där behov föreligger att inrätta en helt ny ordinarie befattning, ävensom i några enstaka fall, där alldeles särskilda skäl för en förhöjd lönegradsplacering eller eljest för omedelbar åtgärd förbragts, har jag i huvudsak ansett de framställda yrkandena nu böra komma under bedömande.

I detta sammanhang får jag ock erinra om att 1937 års riksdag i sin skrivelse, nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, om ändrad löneställning för vissa befattningar vid statens kommunikationsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner anförde: Riksdagen hade icke ansett sig på grundval allenast av enskilda motioner böra medgiva några löneförbättringar utöver Kungl. Maj:ts förslag men riksdagen ville dock hava uttalat, att beträffande vissa befattningar goda skäl syntes föreligga för en förbättrad löneställning, och riksdagen ansåge sig hava anledning förvänta, att frågan om i skrivelsen avsedda befattningshavares avlöning toges under förnyat

överbägende av Kungl. Maj:t samt att förslag i ämnet framlades till 1938 års riksdag.

Jag överbägar nu till de ingivna framställningarna och gör därvid början med dem, som avse

Postverket.

En ny notariebefattning å första byrån. Generalpoststyrelsens första byrå är för närvarande organiserad på två avdelningar, personalavdelningen med därtill hörande ombudsmansexpedition, undervisningsanstalt, militärassistentsexpedition och en för hela styrelsen gemensam renskrivningsexpedition samt trafikavdelningen. Å personalavdelningens kansliexpedition finnas för närvarande följande befattningar med placering i högre lönegrad än den 20:e, nämligen 2 sekreterare i lönegrad 26, varav en å överbägangsstat, samt 1 notarie (lönegrad 21).

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1937 hemställt om inrättande av en ny notariebefattning, avsedd för personalavdelningen, och till stöd härför anført:

Den arbetskraft, som står till förfogande å första byråns personalavdelning, har på senare tid visat sig otillräcklig på grund av arbetets ständigt fortgående ökning. Denna ökning sammanhänger nära med den starka utvecklingen av poströrelsen i allmänhet, en utveckling, med vilken naturligen följa framställningar och spörsmål på personalfrågornas område. Från underlydande förvaltningsorgan ävensom direkt från personalen framföras sålunda ständigt icke blott krav på ökat antal befattningar för tillgodo-seende av den växande posttrafiken utan även framställningar om ändringar i löneställningen för såväl enstaka befattningshavare som hela personalgrupper. På grund av den stora betydelse för postverkets ekonomi, som dylika ärenden ha, kräva de en omsorgsfull och redan från början riktigt lagd beredning, vilken i stor utsträckning måste ske genom tidskrävande personliga undersökningar från byråns sida å ort och ställe, varförutom dessa ärenden efter framställningar från olika personalorganisationer bliva föremål för förhandlingar, som i sin tur oupphörligen föranleda vidlyftiga och arbetskrävande utredningar.

Redan med hänsyn till den sålunda påvisade ökningen av arbetet å första byråns personalavdelning har behovet av ytterligare kvalificerad arbetskraft gjort sig starkt gällande.

Emellertid har personalavdelningen dessutom från och med den 1 juli 1937 tillförts helt nya arbetsuppgifter. Från nyssnämnda tidpunkt har staten övertagit civilstatens änke- och pupillkassa, i samband varmed generalpoststyrelsen bland annat övertagit nämnda kassas funktion såsom beslutande organ i familjepensionsfrågor inom postverket. Den viktigaste och mest maktpåliggande delen av denna nya funktion, nämligen familjepensionsärendenas beredning i vad avser prövningen av inkomna pensionsansökningar, pensioners beviljande och fastställande till beloppet, har ålagts första byråns personalavdelning. Till belysande av omfattningen av det arbete, som är förenat med familjepensionerna, må anföras, att antalet pensionstagare, som den 1 juli 1937 överflyttats från civilstatens änke- och pupillkassa till postverket, utgjorde 864 samt att de härav föranledda pensionsutbetalningarna för närvarande uppgå till ett belopp av i det närmaste 70,000 kronor per månad eller omkring 840,000 kronor per år.

Genom den sålunda inträdda allmänna ökningen av de till personalavdelningens handläggning hörande ärendena och på grund av de nya arbetsuppgifter, som genom familjepensionsärendena tillförts samma avdelning, hade ett oundgängligt och bestående behov av ytterligare arbetskraft inträtt, för vars tillgodoseende för närvarande anlätades särskilt tillkallad förstärkningspersonal. Då detta behov av arbetskraft, slutar styrelsen, i allt väsentligt fölle inom ramen för vad som för närvarande ålåge notarien å personalavdelningen, ansåge styrelsen en effektiv lättnad icke kunna åstadkommas med mindre ytterligare en notariebefattning inrättades å styrelsens första byrå.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 27 oktober 1937 förklarat sig intet hava att erinra mot generalpoststyrelsens förslag.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anfört om den inträdda ökningen av arbetsbördan å första byråns personalavdelning har jag i likhet med lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot styrelsens förslag och tillstyrker alltså, att en ny notariebefattning inrättas.

*Departement-
chefen.*

En ny sekreterarbefattning i 24:e lönegraden å fjärde byrån. Av skäl, som närmare framgå av propositionen nr 141 (sid. 40 ff.) till 1936 års riksdag, överflyttades fr. o. m. den 1 juli 1936 handläggningen av vissa ärenden från generalpoststyrelsens andra byrå till dess fjärde byrå. I samband därmed inrättades å fjärde byrån en sekreterarbefattning i lönegrad 24 samt indrogos en förste kontrollörsbefattning (lönegrad 22) å samma byrå och en postassistenttjänst å andra byrån.

Nämnda förste kontrollörsbefattning, vilken uppehölls av en förste aktuarie å övergångsstat, disponerades för föreståndaren för byråns avdelning för kassa- och räkenskapsväsendet, och befattningshavaren hade därjämte att förestå utrikes paketrevisionen, revisionen av räkenskaper avseende tullavgifter för postgods m. m. Å kassa- och räkenskapsavdelningen fanns även placerad en revisor och bokhållare (lönegrad 21) med uppgift att i stort sett självständigt upprätta och granska generalavräkningar med främmande postverk samt handlägga frågor om internationell brevpостstatistik m. m. Vid indragningen av förste kontrollörsbefattningen hänfördes vissa av dennes göromål till den nye sekreteraren, medan återstoden, på sätt av det följande närmare framgår, delvis fortfarande omhänderhäfts av förenämnde förste aktuarie å övergångsstat och i övrigt överflyttats på innehavaren av revisors- och bokhållarbefattningen.

Redan i sin skrivelse den 31 augusti 1936 angående antalet befattningar i 21:a och högre lönegrader hemställde generalpoststyrelsen om uppflyttning av nämnda revisors- och bokhållarbefattning till befattning som sekreterare i lönegrad 24. Denna framställning föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I skrivelse den 11 juni 1937 hemställde styrelsen om bemyndigande att för tiden den 1 juli 1937—den 30 juni 1938 lämna uppdrag åt ifrågavarande

befattningshavare att bestrida göromål, som eljest ankomma på sekreterare i 24:e lönegraden. Ej heller denna framställning vann bifall.

Generalpoststyrelsen har nu förnyat sin framställning om uppflyttande av ifrågavarande befattning till befattning som sekreterare i lönegrad 24. Styrelsen har därvid särskilt framhållit, att förenämnde förste aktuarie å övergångsstat avgår ur tjänst den 1 maj innevarande år, vid vilken tidpunkt de göromål, som ännu omhänderhavas av denne, delvis komma att överflyttas till revisorn och bokhållaren. Beträffande sistnämnde befattningshavares åligganden torde jag få återgiva följande ur styrelsens framställningar:

I sin skrivelse den 31 augusti 1936 anförde styrelsen bland annat:

De arbetsuppgifter, som åligga nu ifrågavarande revisor och bokhållare, äro, oavsett det arbete, som han avsetts skola övertaga från förste kontrollören, synnerligen omfattande, krävande och ansvarsfulla. Han har sålunda bland annat att upprätta generalavräkningar med främmande förvaltningar och internationella postbyråer respektive granska från främmande förvaltningar och nämnda byrå ingångna dylika avräkningar, föranstalta om i samband därmed stående likvider samt övervaka att ersättningsbelopp och kvitton ingå i vederbörlig ordning. Därvid har han att noga följa kursrörelserna å utländska valutor samt bereda och handlägga ärenden angående inköp av sådana ävensom rörande fastställandet av inbetalningskurser för postanvisningar till och från utlandet. Vidare har han att handlägga ärenden, som stå i samband med upptagandet av de statistiska uppgifter, vilka ligga till grund för de internationella avräkningarna beträffande transitbefordran av brevpost och postbefordran luftledes, ävensom att bearbeta dessa uppgifter och uppgöra därpå grundade avräkningar. För ärendenas riktiga skötsel kräves ingående kännedom om tillämpliga internationella postförfattningar, och för den av dessa ärenden föranledda omfattande skriftväxlingen med främmande postförvaltningar m. fl. måste förutsättas goda insikter i tyska, franska och engelska språken.

I ekonomiskt hänseende äro avräkningarna med främmande förvaltningar av synnerligen stor betydelse, och det är av vikt att hithörande göromål handläggas med insikt och förutseende. Det sammanlagda beloppet av de likvider, som inflöto respektive verkställdes på grundval av avräkningar med främmande postverk, uppgick sålunda år 1935 till omkring 11.3 miljoner kronor. Enär i flertalet fall likvid sker efter det saldering ägt rum i upprättade generalavräkningar, vilka dessutom i viss omfattning äro föremål för clearing hos internationella postbyråer, uppgick bruttosumman av det svenska postverkets fordringar och skulder, som reglerades sagda år, till väsentligt större belopp. Med hänsyn till de stora belopp, varom det är fråga, är det givetvis av synnerlig vikt, att den tjänsteman, som närmast har att svara för avräkningar och likvider med främmande postverk, har god kännedom om och noga följer förhållandena å valutamarknaden. Betydelsen härav har än mera framträtt genom införda valutarestriktioner och clearingavtal samt den osäkerhet i övrigt, som särskilt tidsvis å hithörande områden rått under de senare åren. Planläggandet för svenska postverkets vidkommande av den statistik, vilken ligger till grund för avräkningarna för transittersättning av brevpost såväl medelst de vanliga transportmedlen som luftledes, utarbetandet av för personalen erforderliga anvisningar ävensom bearbetandet av det insamlade statistiska materialet kräver vidare en ingående kännedom om den in- och utländska posttrafiken. Med de förändringar i trafiken, som numera till följd av luftpostbefordringens snabba utveckling inträffa med korta mellanrum, har den internationella, postala avräkningsstatistiken blivit alltmera invecklad.

För tillvaratagandet av svenska postverkets ekonomiska intressen är det därför av synnerligt stor vikt att den för arbetet närmast ansvarige tjänstemannen är väl förtrogen med hithörande arbetsuppgifter samt i besittning av vaken och självständig uppfattning jämte god omdömesförmåga. Det må i detta sammanhang nämnas, att avräkningarna beträffande transitersättningarna för Sveriges vidkommande tillsammans uppgå till omkring 1.5 miljon kronor för år.

Med hänsyn till arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som revisorn och bokhållaren å kassa- och räkenskapsavdelningen har att utföra, och det ansvar, som åvilar honom, har generalpoststyrelsen redan tidigare varit beaktad på att föreslå högre lönegradsplacering för sagde tjänsteman. Styrelsen har emellertid ansett sig böra vänta med framläggandet av förslag i ämnet i avvaktan på den omfördelning av arbetsuppgifterna å IV byrån, som förut-satts skola ske vid förutnämnde förste aktuariers avgång ur tjänst, vilken såsom förut nämnts inträffar den 1 maj 1938. Senast vid sagda tidpunkt måste de arbetsuppgifter, som fullgöras av förste aktuarien och icke kunna övertagas av sekreteraren å kansliet, överflyttas till annan tjänsteman. Med hänsyn till önskvärdheten att snarast möjligt vinna erforderlig fasthet i IV byråns organisation och undvika tillfälliga omläggningar vid semester och annan ledighet för förste aktuarien synes emellertid den erforderliga förändringen böra vidtagas redan från den 1 juli 1937.

Den omläggning, som generalpoststyrelsen funnit sig böra föreslå, innebär, att en tjänsteman övertager dels det arbete, som åvilar den revisor och bokhållare, som handlägger avräkningsärenden med utlandet, dels ock viss del av förste aktuariens arbete, bland annat kontrollen över postverkets huvudkassa samt föreståndarskapet för den revisionsavdelning, som handlägger ärenden angående specialavräkningar beträffande utväxlingen av paket och tullfrankosedlar samt revisionen av räkenskaper avseende tullavgifter för med post infört gods jämte avräkningar med tullverket beträffande dylika avgifter. Rent organisatoriskt innebär det en avgjord fördel, att ifrågavarande avdelningar underställas den tjänsteman, som är ansvarig för generalavräkningarna med utländska förvaltningar. Därigenom att arbetskraft från sagda revisionsavdelning i viss mån kan biträda vid det arbete, som för närvarande åligger revisorn och bokhållaren, kan arbetsökningen för honom till följd av övertagandet av nya arbetsuppgifter även i viss mån neutraliseras.

Såsom ovan framhållits motivera redan de arbetsuppgifter, som för närvarande åvila den revisor och bokhållare, vilken handlägger avräkningsärendena med utlandet, en höjd tjänsteställning för vederbörande befattningshavare. Genom den föreslagna omläggningen gives nämnde tjänsteman en mera självständig ställning och tillföres därjämte nya krävande arbetsuppgifter. I samband härmed bör tjänsten självfallet erhålla en riktig lönegradsplacering. Starka skäl tala onekligen för en inplacering i 26:e lönegraden, men generalpoststyrelsen har dock ansett sig nu böra begränsa sig till att föreslå, att befattningen i fråga — åt vars innehavare lämpligen bör givas titeln sekreterare — hänföres till 24:e lönegraden.

I sin skrivelse den 11 juni 1937 anförde styrelsen ytterligare:

De skäl, som angivits i skrivelsen den 31 augusti 1936, äro alltjämt giltiga och vinna i styrka allt efter som den tid — den 1 maj 1938 — mer och mer närmar sig, då den å övergångsstat placerade förste aktuarien å styrelsens fjärde byrå måste avgå ur tjänst. Såsom ett steg i riktning mot den omläggning av arbetsfördelningen å fjärde byrån, som från nyss berörda tidpunkt måste ske, har generalpoststyrelsen, med avseende å önskvärdheten av att arbetsförhållandena å IV byrån snarast må komma i riktiga for-

mer, för tillämpning från och med den 21 juni 1937 bestämt, att ifrågavarande revisor och bokhållare skall från förste aktuarien övertaga följande göromål: handläggandet av ärenden angående specialavräkningar beträffande utväxlingen av paket- och tullfrankosedlar, handhavandet av revision av räkenskaper, avseende tullavgifter för med post infört gods, avräkningar med generaltullstyrelsen beträffande dylika avgifter samt verkställandet av utredningar och avgivandet av yttranden i tullrestitutionsmål.

I sin nu förevarande skrivelse har styrelsen, under åberopande av vad styrelsen i sina tidigare skrivelser yttrat i ämnet, vidare anfört:

Såsom styrelsen tidigare anfört, har innehavaren av revisors- och bokhållarebefattningen från och med den 21 juni 1937 fått övertaga vissa göromål, som tidigare fullgjorts av den å övergångsstat placerade förste aktuarien å IV byrån. Den 1 maj 1938, då sagda förste aktuarie kommer att avgå ur tjänst, komma jämväl de återstående arbetsuppgifter, som nu fullgöras av förste aktuarien och som icke kunna övertagas av sekreteraren å IV byråns kansli eller på grund av ärendenas art böra tilldelas annan tjänsteman, att överflyttas till här omhandlade revisor och bokhållare. Dessutom bör den avdelning av postanvisningsrevisionen, vilken har att revidera utrikes postanvisningarna och å vilken vissa primäruppgifter för generalavräkningarna med utländska postförvaltningar upprättas, underställas nämnda revisor och bokhållare, vilken bland annat handlägger avräkningsärendena med utlandet. Rent organisatoriskt skulle det nämligen innebära en fördel, att alla IV byråns avräkningsärenden med utlandet samlades på en hand.

Innehavaren av befattningen i fråga borde alltså, slutar styrelsen, snarast möjligt erhålla den mot arten och omfattningen av hans arbete mera lämpade högre tjänsteställning, som tillförne föreslagits. Styrelsen finge därför föreslå, att befattningen hänfördes till 24:e lönegraden med tjänstetitel sekreterare.

I utlåtande den 21 oktober 1936 över generalpoststyrelsens första framställning i förevarande fråga anförde *kommunikationsverkens lönenämnd*:

Lönenämnden, som i annat sammanhang avlagt besök å fjärde byrån, har därvid kommit till den uppfattningen, att de arbetsuppgifter, som åvila innehavaren av den ifrågavarande revisors- och bokhållarebefattningen, äro av den vikt och svårighetsgrad, att befattningens hänförande till 24:e lönegraden är berättigat, isynnerhet sedan befattningen tillförts de ytterligare arbetsuppgifter, som omförmälas i generalpoststyrelsens framställning. Med hänsyn även till önskvärdheten att snarast möjligt vinna erforderlig fasthet i organisationen av IV byrån synes därför intet vara att erinra mot, att den av generalpoststyrelsen föreslagna förändringen genomföres från och med den 1 juli 1937.

I utlåtande den 29 juni 1937 över generalpoststyrelsens framställning den 11 i samma månad framhöll lönenämnden, att sådan överföring av arbetsuppgifter, som omnämnts i nyss återgivna utlåtande, dåmera ägt rum, och ansåg sig under sådana omständigheter icke kunna framställa någon erinran mot styrelsens då föreliggande förslag.

I sitt nu avgivna utlåtande den 27 oktober 1937 har lönenämnden — under hänvisning till vad nämnden sålunda tidigare anfört — tillstyrkt bifall till generalpoststyrelsens framställning.

Såsom av den lämnade redogörelsen närmare framgår, ankommer på innehavaren av ifrågavarande revisors- och bokhållarbefattning — vilken är föreståndare för fjärde byråns kassa- och räkenskapsavdelning — sedan flera år handläggningen av generalavräkningarna med de utländska postverken m. m. Härutöver har han successivt fått övertaga åtskilliga arbetsuppgifter, som omhänderhafts av en förste aktuarie å övergångsstat. Då den sistnämnde avgår ur tjänst den 1 instundande maj, komma ytterligare arbetsuppgifter att tillföras revisorn och bokhållaren, vilken därjämte enligt generalpoststyrelsen bör övertaga ledningen av revisionen beträffande utrikes postanvisningar. Vid ett genomförande av denna organisatoriska förändring komma samtliga å fjärde byrån handlagda avräkningsärenden med utlandet under enhetlig ledning av en avdelningsföreståndare.

Med hänsyn till sålunda föreliggande särskilda omständigheter finner jag i likhet med lönenämnden generalpoststyrelsens förevarande förslag böra vinna bifall och tillstyrker alltså, att befattningen revisor och bokhållare å fjärde byråns kassa- och räkenskapsavdelning uppflyttas till sekreterare i lönegrad 24.

En ny förste kontrollörsbefattning å fjärde byrån. Utbetalningen av pensioner enligt lagen om ailmän folkpensionering verkställs av postverket. När fråga är om utbetalning av pension till enskilda personer, äger utbetalningen rum genom postanstalterna. Utbetalning av folkpensionsmedel till fattigvårdssamhällen är däremot sedan den 15 maj 1935 centraliserad till generalpoststyrelsen samt äger rum genom förmedling av styrelsens pensionsavdelning. Denna avdelning, som ingår i fjärde byrån, förestås av en revisor (lönegrad 21). Från och med den 1 januari 1937 utbetalas genom pensionsavdelningen jämväl sådana folkpensionsbelopp, som jämlikt § 11 i förenämnda lag förskotterats av kommun. Å sagda avdelning verkställs jämväl granskning av postanstalternas folkpensionsräkenskaper jämte tillhörande verifikationer.

Generalpoststyrelsen föreslår i sin förevarande skrivelse uppflyttning av revisorsbefattningen till befattning som intendent i lönegrad 26 och anför härom:

De arbetsuppgifter, som åvila personalen å pensionsavdelningen, hava under de senare åren och särskilt från och med början av år 1937 i hög grad ökats dels till följd av den fortgående stegringen av antalet folkpensionsutbetalningar dels ock på grund av centraliseringen till pensionsavdelningen av utbetalningen till fattigvårdssamhällen av folkpensioner. Sålunda hava folkpensionsutbetalningarna under tiden 1926—1936 stigit från 1,311,283 stycken å sammanlagt 43,450,210 kronor till 2,678,802 stycken å tillhoppa 78,874,018 kronor, d. v. s. i fråga om antalet med cirka 104 % och beträffande det utbetalade beloppet med cirka 82 %. Såsom nyss nämnts hava utbetalningarna stegrats i särskilt hög grad från och med början av år 1937. Till belysande härav må nämnas, att under första halvåret 1936 verkställdes 1,231,807 stycken utbetalningar å sammanlagt 37,072,649 kronor mot under samma tid år 1937 2,352,921 stycken å tillhoppa 59,682,226 kronor. En jäm-

förelse mellan siffrorna för dessa båda halvår utvisar en ökning i fråga om antalet med cirka 91 % och i fråga om beloppet med cirka 61 %.

Den synnerligen stora ökningen av antalet folkpensionsutbetalningar har givetvis medfört en ökning särskilt av den biträdande personalen å pensionsavdelningen. Sålunda utgöres den fasta personalstyrkan i kanslibiträdesm. fl. grader för närvarande av 35 personer mot 5 den 1 januari 1927 och 10 den 1 januari 1932. Utöver nyssnämnda 35 personer anlitas tidtals såsom förstärkning ytterligare ett antal postbiträden.

Givetvis har arbetsbördan och ansvaret för avdelningens föreståndare, vilken närmast är ansvarig för granskningens effektivitet, avsevärt ökats i och med den kraftiga stegringen av antalet pensionsutbetalningar. Det torde härvid böra särskilt framhållas, att någon eftergranskning av avdelningens arbete icke är möjlig utan att den revision, som verkställes å pensionsavdelningen, är slutlig.

Utöver förenämnda ledning av och ansvar för arbetet å pensionsavdelningen har föreståndaren att handlägga och avgöra till generalpoststyrelsen inkommande folkpensionsärenden, i den mån de icke äro av den art, att de anses böra avgöras av byråchefen å IV byrån eller av denne föredragas inför generaldirektören. Av föreståndaren måste därför krävas, förutom god blick för själva revisionsarbetet, synnerligen ingående kännedom om folkpensionslagen samt lagen om fattigvården.

Föreståndaren har vidare att upprätta och avlämna vissa sammandrag bland annat rörande dels av postverket för utbetalning av folkpensioner mottagna medel, dels ock utbetalade dylika medel, ävensom uppgift beträffande verkställda folkpensionsutbetalningar, vilken uppgift ligger till grund för beräkning av postverkets ersättning för ifrågavarande utbetalningar.

Av vad ovan anförts torde framgå, att stora krav måste ställas på föreståndarens för pensionsavdelningen förmåga såsom arbetsledare samt på hans omdömesförmåga och skicklighet. Särskilt med hänsyn till de nya kvalificerade arbetsuppgifter, som under de senaste åren tillförts pensionsavdelningen, synes en högre tjänsteställning för avdelningens föreståndare, än den han nu innehar, vara starkt motiverad.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i sitt utlåtande uttalat, att den inträdda ökningen av pensionsavdelningens arbetsuppgifter, som varit av väsentligen kvantitativ natur, syntes nämnden för närvarande icke böra medföra höjning av föreståndarbefattningen till högre lönegrad än den 22:a. Lönenämnden har därför föreslagit, att befattningen i fråga — i avvaktan på pensionsavdelningens vidare utveckling — tillsvidare placeras i 22:a lönegraden med benämningen förste kontrollör.

*Departement-
chefen.*

Med hänsyn till de vidgade arbetsuppgifter, som numera tillkomma fjärde byråns pensionsavdelning, och den i väsentlig mån självständiga handläggning av ärendena, som ankommer på avdelningens föreståndare, har jag funnit mig böra tillstyrka uppflyttning av dennes revisorsbefattning. I likhet med lönenämnden finner jag en sådan uppflyttning lämpligen böra ske till befattning som förste kontrollör (lönegrad 22). Vid bifall härtill skulle revisorsbefattningen indragas.

En ny sekreterarbefattning i 24:e lönegraden å bankavdelningen. Statens intressekontor, som ingår i generalpoststyrelsens bankavdelning, inrättades

från och med den 1 januari 1934. Anordningen hade då till stor del karaktären av ett försök, och till en början förestods intressekontoret av en kontrollör (lönegrad 20). Efter därom av generalpoststyrelsen gjord framställning medgav emellertid Kungl. Maj:t den 30 juni 1936, att styrelsen finge för tiden från och med den 1 juli 1936 tills vidare till och med den 30 juni 1937 lämna uppdrag åt lämplig tjänsteman av lägre grad än aktuarie att å styrelsens bankavdelning (statens intressekontor) bestrida göromål, som eljest ankomma på aktuarie (lönegrad 21). Detta medgivande har sedermera förlängts till den 30 juni 1938.

I förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1936 hemställde generalpoststyrelsen, bland annat, att befattningen såsom föreståndare för statens intressekontor måtte placeras i 21:a lönegraden samt innehavaren av densamma benämnas aktuarie. Denna hemställan tillstyrktes av kommunikationsverkens lönenämnd men vann icke bifall. Med hänsyn till intressekontorets kraftiga utveckling och vissa nya arbetsuppgifter, som tillförts detsamma, hemställde därefter generalpoststyrelsen i skrivelse den 11 juni 1937 om medgivande för styrelsen att för tiden från och med den 1 juli 1937 högst till och med den 30 juni 1938 få lämna uppdrag åt lämplig tjänsteman av lägre lönegrad än 24:e att å bankavdelningen (statens intressekontor) bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman i 24:e lönegraden. Denna framställning vann Kungl. Maj:ts bifall i så måtto, att såsom nyss nämnts det tidigare medgivandet för styrelsen att uppdraga åt en tjänsteman av lägre grad än aktuarie att å intressekontoret bestrida göromål, som eljest ankomma på aktuarie, förlängdes till och med den 30 juni 1938.

I sin nu förevarande skrivelse har generalpoststyrelsen hemställt, att i den vid avlöningsreglementet för kommunikationsverken fogade tjänsteförteckningen måtte i 24:e lönegraden införas befattningen förste aktuarie samt att en sådan befattning måtte avses för intressekontorets föreståndare.

I sin skrivelse den 11 juni 1937 anförde *generalpoststyrelsen* beträffande ifrågakvarande föreståndare:

I skrivelse den 31 augusti 1936 anförde generalpoststyrelsen, att intressekontorsrörelsen befunde sig i oavbruten ökning och sysselsatte en personal, som tidtals uppginge till ett 40-tal personer, över vilka föreståndaren hade att utöva arbetsledningen. Han hade att svara för att det stora antal betalningsuppdrag, som lämnades till intressekontoret från anslutna medlemmar, bleve punktligt fullgjorda, och måste därvid föra noggrann kontroll såväl över intressekontorets interna bokföring som även däröver, att vederbörande avlöningsredogörare till intressekontoret redovisade innehållna medel samt att innehavarna av intressekonto icke överdroge sina konton utöver medgivet belopp. Han hade vidare att med biträde av en förste postassistent handlägga intressekontorets skriftväxling samt måste i stor utsträckning självständigt förhandla med myndigheter, företag och personalsammanslutningar samt i samband därmed upprätta förslag till ett lämpligt anlitande av intressekontoret. Han hade också att i många fall fatta avgöranden i sådana detaljfrågor, även av ekonomisk natur, vilka fordrade skyndsamt handläggning, samt måste vid sidan av det myckna löpande arbetet ägna ständig uppmärksamhet åt det växande arbetets organisation. För behörigt utövande av be-

fattningen såsom föreståndare för intressekontoret fordrades, framhöll generalpoststyrelsen, att innehavaren av denna befattning besatte särskilda kvalifikationer, att han ägde kännedom om avlönings- och anställningsförhållanden liksom om uppborðsförfattningar och uppborðspraxis samt att han ägde förmåga att med utpräglat intresse ägna sig åt de frågor, som fölle under intressekontorets verksamhet.

Intressekontorsrörelsen har under den tid av nära tre kvartal, som förflutit från avgivandet av generalpoststyrelsens berörda skrivelse, utvecklats i än hastigare takt och nu nått en betydligt större omfattning än man tidigare haft anledning antaga. Följande sammanställning visar antalet intressekonton samt antalet och beloppen av omsättningar å dessa konton för åren 1935—1937, varvid uppgifterna för år 1937 beräknats på grundval av hittills kända fakta:

År	Antal konton pr 31 december	Ökning från föregående år	O m s ä t t n i n g a r			
			Antal	Ökning från föregående år	Belopp	Ökning från föregående år
1935	21,829	—	572,311	—	23,185,371	—
1936	23,947	10 %	669,304	17 %	27,568,642	19 %
1937	30,000 ¹	25 %	850,000	27 %	37,000,000	34 %

På grund av den stora arbetsanhopningen har personalstyrkan vid intressekontoret måst utökas så att där tidvis sysselsättes ett 70-tal personer.

En kraftigt bidragande orsak till intressekontorsrörelsens betydande uppsving har varit den utvidgning av intressekontorets verksamhet, varom föreskrifter meddelats i Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 30 april 1936. Jämlikt dessa äga även icke-statsanställda personer numera anlita intressekontoret i samma omfattning som befattningshavare i statens tjänst med rätt att liksom dessa överdraga sina konton, i den mån därför lämnats viss säkerhet. Nu ifrågavarande anordning, som jämlikt generalpoststyrelsens beslut började tillämpas från och med februari månad 1937, har för intressekontorets föreståndare medfört ett såväl kvantitativt som kvalitativt betydande merarbete.

En annan orsak till intressekontorsrörelsens oväntat kraftiga utveckling under senare tid är det samarbete mellan intressekontoret och överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden, som nyligen kommit till stånd i syfte att underlätta indrivningen av restförda skattebelopp. Med bifall till ett av överståthållarämbetet därom framfört förslag har nämligen generalpoststyrelsen den 13 april 1937 beslutat, att intressekontoret skulle lämna sin medverkan i angivna syfte. Ehuruval nu nämnda anordning ännu hunnit fungera endast en mycket kort tid, har det visat sig, att den torde komma att tillföra intressekontoret ett mycket stort klientel med enligt sakens natur lika besvärliga som ömtåliga uppdrag. Tydligt är, att denna nya verksamhetsdetalj kommer att ställa stora och ökade krav på föreståndaren för intressekontoret, som närmast har att svara för att betalningen av restförda skatter ordnas på sätt, som tillgodoser såväl det allmännas som den enskildes intressen.

Till nu nämnda faktorer kan läggas ännu en, som dock icke kommer att öva något inflytande på rörelsens omfattning förrän från 1938 års ingång. Här avses lärarpersonalens möjlighet att i ökad omfattning begagna sig av intressekontorets tjänster jämlikt vad därutinnan föreslagits i Kungl. Maj:ts

¹ Antalet konton var den 30/4 1937 28,609.

proposition nr 270 till 1937 års riksdag angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m. I sitt å sid. 99 i denna proposition återgivna yttrande har föredragande departementschefen erinrat om att enligt gällande bestämmelser för statens intressekontor befattningshavare i statens tjänst åtnjote vissa förmåner utöver dem, som tillkomme övriga till intressekontoret anslutna, nämligen dels avgiftsbefrielse för samtliga betalningsuppdrag, dels frankeringsfrihet för brevfrändelser till intressekontoret, dels ock rätt att i viss omfattning överdraga sina intressekonton utan att därför ställts särskild säkerhet. Folkskollärarkårens representantskap för lönefrågor jämte vissa andra organisationer hade, meddelade departementschefen, gjort framställning hos Kungl. Maj:t i syfte att tillförsäkra lärarna vid folk- och småskolorna samma förmåner ifråga om anlitaandet av statens intressekontor som de statsanställda befattningshavarna. Departementschefen förklarade sig för egen del anse, att ifrågavarande lärare borde i nu nämnda avseende jämföras med statliga befattningshavare i den utsträckning, som vore möjligt. Härför krävdes emellertid, att vederbörande hos skoldistriktet anställda redogörare (skolkassör) bleve skyldig till intressekontoret redovisa belopp, som läraren önskade genom avdrag å sin avlöning avsätta för intressekontorsändamål. Såsom ytterligare villkor för erhållande av statsbidrag till bestridande av kostnaderna för lärarnas avlöning torde därför, anförde departementschefen, böra föreskrivas, att skyldighet härutinnan av skoldistriktet ålades redogöraren. Sedan statsutskottet i sitt utlåtande (nr 140 sid. 62) över propositionen biträtt Kungl. Maj:ts förslag i denna del och riksdagen vid sin behandling av lärarlönefrågan icke i denna punkt uttalat någon annan mening, är sålunda att vänta, att intressekontoret inom kort tillföres ett nytt och stort klientel med i viss mån en särställning. Ehuru den nya anordningen icke kommer att för intressekontoret medföra någon ökning av det löpande arbetet före 1938 års ingång, måste uppenbarligen erforderligt organisationsarbete ske redan under år 1937, ett arbete, som i allt väsentligt måste utföras av intressekontorets föreståndare.

Bland de betalningsuppdrag, intressekontoret fullgör för sina klienter, förekommer ett relativt stort antal regelbundna insättningar till sparbanker och närmast postsparbanken. Det är anledning antaga, att denna insättningsförmedling kommer att ökas och med tiden få en allt större omfattning. I sitt betänkande den 12 december 1935 med förslag angående dels planmässigt sparande, dels ock statliga bosättningslån har befolkningskommissionen bland annat framhållit, hurusom en viss del av den planmässiga sparverksamheten torde komma att bedrivas individuellt genom att enskilda personer slöte sparavtal med sparbank och att arbetet för utveckling av denna individuella sparverksamhet vore en särskilt naturlig uppgift för postsparbanken. Det vore tydligt — fortsatte befolkningskommissionen — att denna postsparbankens verksamhet för främjande av planmässigt sparande kunde i viss mån samordnas med den verksamhet av delvis liknande natur, som redan bedreves genom statens intressekontor, vilken senare verksamhet i så fall borde i olika riktningar utvecklas och avpassas efter den utökade uppgiften. Föredragande departementschefen har i sitt anförande till det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 41 till 1937 års riksdag angående främjande av planmässigt sparande m. m. fogade statsrådsprotokollet anført, att även det kollektiva sparandet genom sparklubbar syntes kunna bedrivas såväl i postsparbanken som i enskild sparbank. Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett anslag å 10.000 kronor till sparpropaganda, är att vänta, att postsparbanken liksom enskilda sparbanker inom kort kommer att upptaga arbetet på utveckling av det planmässiga sparandet bland företrädesvis ungdomen. Av vad ovan anförts framgår, att statens

intressekontor därvid kan komma att anlitas i en omfattning, som icke nu kan förutses men som måhända kan bli mycket betydande. Självfallet måste vissa undersökningar och visst förarbete i denna sak göras redan nu, och lika självfallet kommer detta liksom även den blivande sparverksamheten, i den mån den kommer att förmedlas av intressekontoret, att tillskynda dettas föreståndare nya och krävande uppgifter.

Intressekontorsverksamheten, fortsatte styrelsen, intoge i viss mån en särställning i det postala arbetet. Dess egenskap att vara en välfärdsanordning nödvändiggjorde, att ärendena handlades visserligen inom ramen av givna föreskrifter och direktiv men dock med beaktande och tillgodoseende i all den mån sådant vore möjligt av de förstäliga önskemålen hos varje till intressekontoret ansluten att bli hjälpt på det för honom bästa sättet. Intressekontorsrörelsens beroende i mångt och mycket av respektive arbetsgivares villighet och möjlighet att medverka till fullgörandet av löneavdrag krävde ävenledes, att rörelsen handhades med stor förståelse för olika förhållanden och möjligheter samt förmåga att, i viss utsträckning på eget ansvar, kunna finna en tillfredsställande lösning på uppkommande problem. Generalpoststyrelsen hade redan i sin skrivelse den 31 augusti 1936 karakteriserat föreståndarebefattningen vid intressekontoret såsom mycket ansvarsfull och krävande. Det förtjänade att ytterligare understrykas, att befattningen i fråga ur flera synpunkter vore av mycket kvalificerad beskaffenhet. Med beaktande härav samt med hänsyn till den fortgående kraftiga ökningen av intressekontorets ursprungliga verksamhet ävensom och icke minst till de nya betydelsefulla arbetsuppgifter, som nyligen tillförts eller under den närmaste tiden komme att tillföras intressekontoret, syntes den av generalpoststyrelsen tidigare föreslagna lönegradsställningen (21:a lönegraden) för intressekontorets föreståndare icke dåmera motsvara de krav, som måste ställas på denna tjänsteman, utan befattningen i fråga syntes böra placeras i 24:e lönegraden. Då en slutgiltig lösning av frågan härom vore beroende av prövning jämväl från riksdagens sida, syntes den emellertid tills vidare böra lösas genom bemyndigande för generalpoststyrelsen att förordna om uppehållande av en tillfällig befattning i 24:e lönegraden.

I sin nu förevarande skrivelse har generalpoststyrelsen ytterligare anfört:

Såsom generalpoststyrelsen tidigare framhållit, måste intressekontorets verksamhet numera anses hava vunnit sådan fasthet och stadga, att det icke finnes något skäl att vidare undanskjuta frågan om anställande av en ordinarie föreståndare därstädes.

Vad i styrelsens skrivelse den 11 juni 1937 meddelats rörande intressekontorets fortgående utveckling har även till fullo bestyrkts under den tid, som därefter förflutit. Det under år 1937 etablerade samarbetet med överståthållarämbetet för skatteärenden i och för inkassering av restförda utskylder har redan efter den korta tid, som hittills förflutit, fått en mycket avsevärd omfattning. Intill den 1 augusti 1937 ha nämligen ej mindre än 1,389 nya intressekonton öppnats av denna anledning. Med hänsyn till det klientel, varom här är fråga, medför uppgörandet av budgeter och uppläggandet av konton i dessa fall avsevärt mera arbete och fordrar en mera personlig handläggning än i normala fall. Såväl ur intressekontorets som

ur det allmännas synpunkt är det givetvis även av största vikt, att denna angelägenhet handhaves med största möjliga omtanke och omdömesgillhet.

Generalpoststyrelsen vill i detta sammanhang särskilt understryka, att statens intressekontors förläggning till särskilda, i staden förhyrda lokaler medför, att föreståndaren har ännu mindre möjligheter än övriga avdelningsföreståndare att i tveksamma fall rådfråga postsparbankschefen utan följaktligen är hänvisad till att på eget ansvar avgöra så gott som alla förekommande frågor.

Generalpoststyrelsen vill slutligen framhålla, att det här gäller en rörelsegren, som på grund av särskilda förhållanden utvecklats synnerligen hastigt och sista tiden tillförts nya arbetsuppgifter, samt att det icke råder något tvivel, att icke utvecklingen ännu under åtskilliga år skall gå i samma riktning. En inplacering i 22:a lönegraden skulle redan från början giva föreståndaren en för låg löneställning, ett förhållande som på grund av den i snabb takt fortgående ökningen av intressekontorsrörelsen alltmera skulle markeras. Följden av en för låg inplacering måste med all sannolikhet bli att frågan om ytterligare höjning av tjänsten redan om något år måste tagas upp på nytt, om man skall kunna räkna med att å nu ifrågavarande tjänst bibehålla eller för densamma förvärva en fullt lämplig och kvalificerad arbetskraft. Därest befattningen hänföres till 24:e lönegraden, torde frågan om föreståndarens löneställning däremot kunna anses löst för en avsevärd tid framåt även med hänsyn till intressekontorets framtida tillväxt och utveckling inom den nuvarande organisationsramen.

Generalpoststyrelsen, som alltså anser, att i postverkets stat nu bör upptagas en helt ny befattning med skyldighet för innehavaren att förestå statens intressekontor, har under åberopande av vad i övrigt här anförts hemställt om inrättande för detta ändamål av en befattning i 24:e lönegraden, vars innehavare lämpligen synes styrelsen böra benämnas förste aktuarie.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i sitt utlåtande erinrat om den tidigare behandlingen av frågan om inrättande av en ny befattning för intressekontorets föreståndare. Efter att hava citerat 1937 års riksdags här inledningsvis återgivna uttalande har lönenämnden vidare erinrat om att nämnden i sitt över generalpoststyrelsens i det föregående återgivna framställning den 11 juni 1937 avgivna utlåtande anfört bland annat:

Uppenbart vore, att såväl intressekontorsrörelsens fortgående starka tillväxt i och för sig som även och framför allt dess utveckling och anpassning till att omfatta ovanberörda nya verksamhetsområden måste medföra, att föreståndaren för intressekontoret i betydande utsträckning tillfördes ytterligare arbetsuppgifter av kvalificerad art. Med hänsyn härtill och då det syntes angeläget, att man för det ifrågavarande uppdraget, som enligt sakens natur förutsatte självständigt avgörande av ofta grannliga och ekonomiskt betydelsefulla ärenden, kunde förvärva och bibehålla lämplig person, ville nämnden icke motsätta sig generalpoststyrelsens framställning angående uppdrag för intressekontorets föreståndare att bestrida göromål, som eljest ankomme på tjänsteman i 24:e lönegraden.

Från detta lönenämndens beslut anmäldes avvikande mening *dels* av nämndens ordförande, som tillstyrkte meddelande av förordnande för kontorets föreståndare att uppehålla befattning i 22:a lönegraden, *dels* ock av

en ledamot av nämnden, som ansåg någon förändring av ifrågavarande befattnings ställning icke böra förekomma för budgetåret 1937/1938.

Vidare har lönenämnden anfört:

Med avseende å den nu föreliggande framställningen, i vad den rörer befattningen som föreståndare för statens intressekontor, får lönenämnden erinra, att nämnden redan tidigare — i utlåtande den 21 oktober 1936 — tillstyrkt befattningens uppförande på ordinarie stat. Med hänsyn till den utveckling, intressekontorsrörelsen därefter uppvisat, saknar lönenämnden anledning frågå sin sålunda intagna ståndpunkt. Lönenämnden vill fördenskull biträda den av generalpoststyrelsen uttalade uppfattningen, att intressekontorets verksamhet numera måste anses hava vunnit sådan fasthet och stadga, att de skäl, som tidigare motiverat föreståndarbefattningens uppehållande allenast på förordnande, icke längre äro för handen.

Vad angår befattningens placering i lönegrad, har lönenämnden funnit angeläget att kunna grunda sin förnyade prövning av denna fråga på egna, direkta iakttagelser. I sådant syfte har lönenämnden avlagt besök å intressekontoret och därvid inhämtat närmare kännedom om arbetet inom kontoret, särskilt med avseende å föreståndarens verksamhet och uppgifter. Med hänsyn till mångfalden av de ömtåliga och ekonomiskt ansvarsfulla uppgifter, som åvila föreståndaren för intressekontoret, och de krav, som måste ställas på honom i hans egenskap av i det löpande arbetet självständig ledare av en viktig, inom statsförvaltningen ny och säregen verksamhet, har lönenämnden kommit till den uppfattningen, att befattningens placering i 24:e lönegraden kan anses vara väl motiverad. Samtidigt vill emellertid lönenämnden framhålla, att själva omfattningen av intressekontorets rörelse i och för sig icke är avgörande för föreståndarens löneställning. Därest befattningen hänföres till 24:e lönegraden, bör fördenskull, enligt lönenämndens mening, ytterligare höjning av densamma icke ifrågakomma, så länge intressekontoret intar sin nuvarande ställning i organisationen, även om dess rörelse skulle väsentligt utökas. En dylik ökning bör i stället mötas med avlastning av föreståndaren åvilande mindre ansvarsfulla göromål på biträdande tjänstemän.

*Departements-
chefen.*

Av den lämnade redogörelsen framgår att frågan om placering i lönegrad av föreståndaren för statens intressekontor vid skilda tillfällen varit föremål för statsmakternas prövning. Den lösning, spörsmålet därvid erhållit och som innebär, att kontoret förestås av en kontrollör med uppdrag att förrätta aktuariegöromål, har provisorisk karaktär. Verksamheten å intressekontoret har emellertid numera tagit sådan omfattning — enligt vad jag inhämtat uppgår antalet konton numera till cirka 36,000 varav över 10 procent avse skattebetalare, som uppförts å restlängd — och kommit att innefatta uppdrag av skiftande natur i sådan grad, att frågan om föreståndarens lönegradsplacering synes rättvisligen icke längre kunna undanskjutas.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen och lönenämnden anfört finner jag mig böra tillstyrka, att för ifrågavarande föreståndare inrättas en befattning i 24:e lönegraden. Generalpoststyrelsen har föreslagit, att befattningen benämnes förste aktuarie, vilken befattning för närvarande finnes upptagen i tjänsteförteckningen endast i 26:e lönegraden. Inför den förestående allmänna översynen av tjänsteförteckningen synes det emellertid mindre lämpligt att utan tvingande skäl införa en ny befattning i förteck-

ningen. För min del vill jag förordna, att ifrågavarande befattning benämnes sekreterare.

Jag tillstyrker alltså, att en befattning som sekreterare i 24:e lönegraden inrättas för statens intressekontors föreståndare.

En ny notariebefattning å bankavdelningen. Bankavdelningen omfattar postgirokontoret, postsparbanken och statens intressekontor. Under avdelningens chef, postsparbankschefen, lyda närmast en kontorschef i lönegrad 27, en kamrerare i lönegrad 26, en sekreterare i lönegrad 24 samt en notarie, den s. k. rättsnotarien. Beträffande intressekontoret har jag nyss föreslagit, att föreståndaren erhåller placering i lönegrad 24 såsom sekreterare. I övrigt är bankavdelningen uppdelad i flera avdelningar under särskilda föreståndare. Dessa avdelningar äro hänförliga till postgirokontoret eller till postsparbanken eller äro gemensamma för bankavdelningen. Till den senare kategorien hör bankavdelningens personalavdelning, vilken förestås av en kontrollör (lönegrad 20).

Generalpoststyrelsen har i förevarande skrivelse föreslagit uppflyttning i lönegrad av 6 av ifrågavarande 10 avdelningsföreståndare, av vilka 6 äro placerade i lönegrad 21 och 4 i lönegrad 20.

Med avseende å föreståndaren för nyssnämnda personalavdelning har *generalpoststyrelsen* anfört:

Personalfrågorna inom bankavdelningen handläggas centralt av en kontrollör, den s. k. personalkontrollören. Sammanlagt uppgår hela personalstyrkan till cirka 1,200, post- och brevbärande biträden däri inbegripna. Den stora kvinnliga personalen — för närvarande omkring 1,100 — är fördelad till tjänstgöring på ett 10-tal olika avdelningar med sinsemellan skiftande arbetsuppgifter: maskinbokföring, kontrollgöromål, sortering, korrespondens o. s. v. För bankavdelningen är det givetvis av vikt, att de olika tjänstemännen anvisas just sådana arbetsuppgifter, för vilka var och en bäst lämpar sig. Genom att så sker säkerställes i all möjlig mån arbetet å respektive avdelningar och minskas risken för felaktigheter, vilka även med iakttagande av den största omsorg icke kunna helt undvikas i en så jäktande expedition, som det här gäller. Ett effektivt utnyttjande av arbetskraften genom tillvaratagandet av varje funktionärs särskilda fallenheter är ju också ett ekonomiskt intresse, vars betydelse framgår av det faktum, att postsparbankens och postgirokontorets centrala personalkostnader för år 1936 i runt tal uppgingo till 2.8 miljoner kronor.

Det ankommer på personalkontrollören att i samråd med vederbörande avdelningsföreståndare disponera personalen till tjänstgöring på bankavdelningens olika avdelningar. För att kunna göra detta på ett sätt, som bidrar till uppnående av bästa möjliga arbetsresultat och i övrigt främjar bankledningens intressen, måste personalkontrollören förskaffa sig noggrann kännedom om varje särskild tjänstemans kvalifikationer och kompetens för olika slag av arbeten. Med bankavdelningens stora, på skilda avdelningar och lokaler arbetande personal är det givetvis omöjligt för annan än den som på grund av beskaffenheten av honom åliggande göromål måste befatta sig med samtliga tjänstemän, att förvärva sig personlig kännedom om tjänstemännen. För bankavdelningens ledning måste därför personalkontrollörens uppfattning om de olika tjänstemännen tillmätas stor betydelse.

Självfallet måste det också ankomma på personalkontrollören att i sam-

råd med respektive avdelningsföreståndare avgiva vitsord, då fråga är om befordran till ordinarie tjänst eller högre befattning.

Personalkontrollören har jämväl att handlägga frågor om tjänstledighet och om förordnanden samt i allmänhet alla sådana ärenden, som röra tillämpningen av gällande avlöningsbestämmelser. Kontrollören upprättar sålunda semesterplaner och avlöningslistor för hela bankavdelningens personal.

Även rekryteringen av bankavdelningens kvinnliga personal är väsentligt beroende av personalkontrollören. Årligen nyantagas cirka 150 kvinnliga postbiträden. Antagningen sker som regel i slutet av varje år. Antalet sökande till dessa befattningar uppgår till omkring 1,000. Ansökningarna avlämnas successivt under året till personalkontrollören, i regel av sökandena själva. Vid den förberedande handläggning av inkomna ansökningar, som åligger personalkontrollören, har denne att med ledning av avlämnade betyg, i övrigt inhämtade upplysningar samt den uppfattning, han fått av sökandena vid deras personliga besök m. m., bland de många sökandena till slutligt antagande föreslå det erforderliga antalet. Givetvis är det av vikt, att invalet sker med största möjliga omsorg, så att de i allo lämpligaste bliva antagna. Misstag, som begås vid rekryteringen, sträcka ju sina verkningar långt fram i tiden. Även om den formliga antagningen icke göres av personalkontrollören, måste dock dennes på personlig iakttagelse och inhämtade upplysningar grundade förslag tillmätas stor betydelse. Efter antagningen skall personalkontrollören ombesörja, att de antagna postbiträdena så fort ske kan underkastas läkarundersökning och bliva prövade på olika avdelningar, för att därigenom må kunna utrönas om de äro lämpliga för det speciella arbete, som förekommer inom bankavdelningen. I motsatt fall måste nämligen vederbörande kunna avkopplas från tjänstgöringen snarast möjligt och i varje fall innan så lång tid hunnit förflyta, att svårigheter därvid kunna uppstå.

Alla vid bankavdelningen förekommande personalfrågor, fortsätter styrelsen, vore sålunda centraliserade till personalkontrollören. Den omständigheten, att en sekreterarbefattning (i 26:e lönegraden) å bankavdelningen under år 1936 utbyttes mot en kontorschefsbefattning (i 27:e lönegraden), vars innehavare bland annat skulle utöva viss personalledning, hade i praktiken icke med avseende å personalkontrollören medfört annan ändring än att denne numera hade att föredraga vissa personalärenden för kontorschefen i stället för, såsom tidigare, för byråchefen.

Med hänsyn till de ansvarsfulla och viktiga arbetsuppgifter, som åvilade personalkontrollören, anför styrelsen vidare, måste hans nuvarande löneställning — vilken bestämts efter förhållandena år 1932, då personalstyrkan varit endast omkring hälften så stor som för närvarande — anses alldeles för låg. En årlig nyrekrytering med för närvarande 150 och efter hand ännu flera personer måste ju också, enär avgången bland de ännu unga tjänstemännen vore obetydlig, medföra, att personalstyrkan redan om några få år ånyo vore fördubblad eller i vart fall högst avsevärt ökad. Generalpoststyrelsen ansåge, att den tjänsteman, som inom bankavdelningen närmast svarade för personalens i här ifrågakvarande tjänstegrader antagning och disposition och för övrigt handlade alla förekommande personalärenden, borde intaga förste kontrollörs tjänsteställning. Styrelsen ville därför hem-

ställa, att omhandlade befattning måtte utbytas mot en förste kontrollörsbefattning (lönegrad 22).

Kommunikationsverkens lönenämnd har beträffande personalavdelningens föreståndare funnit befogat, att befattningen höjes i lönegrad, men icke ansett sig kunna tillstyrka den av generalpoststyrelsen föreslagna uppflyttningen till 22:a lönegraden. Med hänsyn till arten av befattningshavarens arbetsuppgifter har nämnden ansett sig icke kunna för närvarande förorda högre placering av befattningen än i 21:a lönegraden och har därför tillstyrkt, att kontrollörsbefattningen å personalavdelningen uppflyttas i sistnämnda lönegrad med benämningen notarie.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har föreståndaren för bankavdelningens personalavdelning att i betydande omfattning med viss självständighet handlägga bankavdelningens personalfrågor. På grund av personalens storlek, den starka nyrekryteringen och nödvändigheten av att på bästa sätt disponera personalen å de olika avdelningarna, bland annat med hänsyn till de skiftande behoven av personalförstärkning, har personalavdelningens föreståndare att bemästra ett arbete av sådan omfattning och natur, att den av honom innehavda befattningen som kontrollör (lönegrad 20) icke kan anses skäligen motsvara arbetsuppgiften. Jag vill därför tillstyrka befattningens uppflyttning i lönegrad men anser mig därvid böra stanna vid att förorda lönenämndens förslag om inrättande för ändamålet av en notariebefattning (lönegrad 21). Härigenom skulle befattningshavaren komma att intaga samma löneställning som flertalet övriga avdelningsföreståndare å bankavdelningen.

Vad beträffar avdelningsföreståndarna i övrigt, av vilka 6 äro placerade i lönegrad 21 och 3 i lönegrad 20, har generalpoststyrelsen såsom förut nämnts föreslagit uppflyttning i lönegrad av 6 av de för dem disponerade befattningarna, nämligen till lönegrad 24 av 4 befattningar, varav en nu är placerad i 20:e lönegraden, och till lönegrad 21 av 1 befattning. Dessutom har styrelsen föreslagit, att kontrollören å bankavdelningens kamrers-expedition uppflyttas till revisor och bokhållare (lönegrad 21). Ehuru skäl kunna anföras för bifall till vissa av dessa förslag, vilka i allmänhet tillstyrkts av lönenämnden, finner jag likväl med prövningen av dessa spörsmål kunna anstå i avvaktan på den förestående översynen av tjänsteförteckningen.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle en kontrollörstjänst indragas, varom Kungl. Maj:t framdeles torde vilja meddela beslut.

En ny överkontrollörstjänst å postdirektionen i övre norra distriktet. Vid samtliga postdirektioner med undantag för den i övre norra distriktet är såsom postdirektörens närmaste man placerad en tjänsteman i överkontrollörsgrad (lönegrad 24). Vid postdirektionen i nämnda distrikt innehar postdirektörens närmaste man förste kontrollörs tjänsteställning (lönegrad 22). De ar-

*Departement-
chefen.*

betsuppgifter, som påvåla ifrågavarande förste kontrollör, sammanfalla emellertid helt med dem som i andra distrikt äro ålagda överkontrollörerna.

Generalpoststyrelsen har nu föreslagit, att även för nyssnämnda postdirektion inrättas en överkontrollörsbefattning för postdirektörens närmaste man. Styrelsen har härom anfört:

Frågan om tjänsteställningen för postdirektörens närmaste man vid postdirektionen i övre norra distriktet var föremål för särskilt övervägande från styrelsens sida redan i samband med distriktets inrättande den 1 oktober 1927. I skrivelse till Kungl. Maj:ten den 18 oktober 1926 med förslag till uppdelning av dåvarande norra postdistriktet i två distrikt, nedre norra och övre norra distrikten, ävensom omorganisation av postdirektionerna anförde styrelsen sålunda bland annat följande: Såsom postdirektörens närmaste man är för närvarande vid varje postdirektion placerad en tjänsteman i överkontrollörs grad. Då denne tjänsteman under postdirektörens tjänsteresor har att utöva dennes åligganden å postdirektionen samt att i övrigt vid förefallande behov träda i postdirektörens ställe, är det givetvis av vikt, att han är placerad i en tillräckligt hög tjänstegrad. *Generalpoststyrelsen* har därför visserligen funnit skäl föreligga att föreslå, att vid båda här ifrågavarande postdirektioner anställdes en tjänsteman i överkontrollörs grad. Med hänsyn särskilt till den omständigheten, att antalet större postkontor skulle bli mycket litet i övre norra distriktet, har *generalpoststyrelsen* emellertid för detta distrikt inskränkt sig till att föreslå inrättandet av en förste kontrollörsbefattning.

Generalpoststyrelsen var således redan då icke främmande för den tanken, att jämväl i övre norra distriktet en överkontrollör borde vara anställd såsom postdirektörens närmaste man, och erfarenheten under de gångna åren har visat, att postdirektörens närmaste man har en lika ansvarsfull och krävande ställning i övre norra distriktet som i något av de övriga distrikten. Antalet större postkontor är visserligen alltjämt mindre inom övre norra distriktet än inom något av de övriga distrikten, men detta förhållande har icke haft en sådan betydelse för och ett sådant inflytande på ifrågavarande tjänstemans arbetsuppgifter, att *generalpoststyrelsens* år 1926 intagna avvaktande hållning numera kan vidhållas.

Den allmänna utvecklingen inom de två nordligaste län, som bilda övre norra distriktet, har under de tio år, som nu i det närmaste förflutit, sedan distriktet bildades, varit synnerligen livlig, särskilt vad kommunikationerna beträffar. Denna utveckling avspeglar sig tydligt även på det postala området. Såsom av en skrivelsen bifogad tablå framgår, är den procentuella ökningen från 1927 till 1936 i fråga om folkmängd och de flesta postanordningar väsentligt större för övre norra distriktet än för de övriga distrikten. Antalet postkontor är större inom övre norra distriktet än inom nedre norra distriktet, och antalet fasta postanstalter inom övre norra distriktet är numera större än antalet dylika postanstalter inom nedre norra distriktet vid slutet av år 1927. Den tydligt påvisbara utvecklingen av postförhållandena inom övre norra distriktet sammanhänger naturligen med det förhållandet, att rikets två nordligaste län befinna sig i en oavbruten och mycket stark utveckling i alla hänseenden, efter vilken den postala utvecklingen oavlåtligt och med största uppmärksamhet måste anpassas, och detta medför givetvis ett allt mer ökat och ansvarsfullt arbete hos distriktsledningen och därvid icke minst för postdirektörens närmaste man och ställföreträdare, förste kontrollören. Till följd av övre norra distriktets stora areal — den överstiger arealen för mellersta och nedre norra distrikten tillsammans — är det givet, att postdirektö-

ren i övre norra distriktet på grund av tjänsteförrättningar utom stationsorten måste vara frånvarande förhållandevis mera än andra postdirektörer. Härav följer, att förste kontrollörens uppgifter såsom postdirektörens ställföreträdare bliva i motsvarande grad vidgade. Enligt generalpoststyrelsens uppfattning är det angeläget att en tjänsteman, i vars åliggande ingår en dylik viktig uppgift såsom ställföreträdare för postdirektör, erhåller överkontrollörs tjänsteställning.

Generalpoststyrelsen, som icke kan finna det riktigt, att ett i stark utveckling varande postdistrikt skall intaga en oförmånlig undantagsställning med avseende å tjänstegradsplaceringen för postdirektörens närmaste man, hemställer, att förste kontrollörsbefattningen vid postdirektionen i övre norra distriktet utbytes mot en överkontrollörsbefattning.

Lönenämnden har icke haft något att erinra mot generalpoststyrelsens förslag.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anfört om arbetsbördan å postdirektionen i övre norra distriktet finner även jag skäl föreligga att nu giva postdirektörens närmaste man samma tjänsteställning som motsvarande tjänstemän i övriga distrikt. Jag tillstyrker alltså, att den förefintliga förste kontrollörsbefattningen (lönegrad 22) utbytes mot en överkontrollörsbefattning (lönegrad 24). Förste kontrollörsbefattningen skulle vid bifall till mitt förslag disponeras för den av mig här tidigare förordade uppflyttningen av föreståndaren för fjärde byråns pensionsavdelning.

Departements-
chefen.

Övriga av generalpoststyrelsen framställda förslag. Utöver de förslag, för vilka jag i det föregående redogjort eller som i korthet berörts, har generalpoststyrelsen föreslagit uppflyttning i lönegrad av ett antal befattningar. Därjämte har styrelsen i särskild framställning ånyo föreslagit införande i tjänsteförteckningen av befattningen förste kanslibitråde med placering i lönegrad 9.

De till uppflyttning föreslagna befattningarna, fränsett dem å bankavdelningen vilka jag här tidigare behandlat, äro följande:

Å första byrån:

Notarien (lönegrad 21) och förste postassistenten (lönegrad 17) å ombudsmansexpeditionen skulle uppflyttas till sekreterare i lönegrad 24 respektive notarie.

Föreståndaren för undervisningsanstalten, vilken är sekreterare i lönegrad 24, skulle med bibehållen benämning uppflyttas till lönegrad 26.

Å andra byrån:

Förste postassistenten å stämpelexpeditionen skulle uppflyttas till notarie och kontrollören (lönegrad 20) å förrådsavdelningen till förste kontrollör (lönegrad 22).

Å fjärde byrån:

Å medelsrevisionen skulle föreståndaren uppflyttas från förste kontrollör till förste revisor i lönegrad 24, vilket förslag innebär, att en ny befattning skulle införas i tjänsteförteckningen; därjämte skulle inrättas en ny revisorsbefattning.

Föreståndaren för tidningsrevisionen skulle uppflyttas från kontrollör till revisor (lönegrad 21).

Å medelsbokhållarekontoret skulle föreståndaren uppflyttas från revisor och bokhållare (lönegrad 21) till nyssnämnda nya befattning som förste revisor.

Lönenämnden har för sin del tillstyrkt förslagen beträffande förste post-assistenten å ombudsmansexpeditionen, föreståndaren för medelsrevisionen och den nya revisorsbefattningen å samma avdelning med indragning av en där befintlig kontrollörstjänst. Förslagen beträffande föreståndarna för undervisningsanstalten och tidningsrevisionen hava icke föranlett någon erinran från nämndens sida. Däremot har nämnden ansett, att uppflyttningen av notarien å ombudsmansexpeditionen borde tills vidare anstå, och i övrigt tillstyrkt för stämpelexpeditionen en kontrollörsbefattning, för förrådsavdelningen en notariebefattning och för medelsbokhållarekontoret en befattning som förste kontrollör.

Med avseende å det förnyade förslaget om införande i tjänsteförteckningen av befattningen förste kanslibitråde har lönenämnden uttalat, bland annat, att i avvaktan å den pågående avlöningsrevisionen en provisorisk lösning av den väckta frågan syntes böra komma till stånd på så sätt, att de befattningshavare, som utförde göromål, vilka skulle ankomma på innehavare av den föreslagna nya befattningen, erhöles uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomme på tjänsteman inom högre grad, i vilket fall vikariatsersättning skulle utgå jämlikt 20 § 3 punkten avlöningsreglementet för kommunikationsverken. Det syntes lönenämnden, att ett sådant uppdrag, för att resultatet av frågans slutliga lösning i sammanhang med den pågående avlöningsrevisionen icke skulle föregripas, borde avse göromål, som eljest ankomme på tjänsteman i 8:e lönegraden; vikariatsersättningen till kanslibitråde, som erhöles dylikt uppdrag, utginge med samma belopp, vare sig uppdraget avsåge 8:e eller 9:e lönegraden. För den händelse, slutar lönenämnden, den förevarande frågan löstes på nu antytt sätt, syntes den föreliggande framställningen för närvarande icke påkalla någon särskild åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Departement-
chefen.

Ehuru, på sätt även lönenämnden funnit, en förändring i tjänsteställning för vissa av förenämnda befattningar i och för sig torde kunna anses motiverad, synas mig likväl icke så starka skäl föreligga i fråga om dessa befattningar, att icke med prövningen av förevarande förslag skulle kunna anstå i avvaktan å den förestående översynen av tjänsteförteckningen. Jag finner mig därför icke nu böra framlägga något förslag i fråga om nämnda befattningar.

Sammanfattning. Vid bifall till vad jag i det föregående förordat beträffande postverket skulle antalet överkontrollörstjänster ökas från 6 till 7, antalet sekreterarbefattningar i 24:e lönegraden från 4 till 6 och antalet notariebefattningar från 8 till 10. Den genom överkontrollörsbefattningens inrättade ledigblivande förste kontrollörstjänsten skulle disponeras för uppflyttning av föreståndaren å fjärde byråns pensionsavdelning; dennes revisorstjänst liksom befattningen såsom revisor och bokhållare å nämnda byrås kassa- och räkenskapsavdelning skulle indragas och antalet befattningar av nämnda slag sålunda minskas till respektive 6 och 2. Därutöver skulle en kontrollörsbefattning å bankavdelningens personalavdelning indragas, varutinnan det ankommer på Kungl. Maj:t att sedermera meddela beslut.

Telegrafverket.

En ny förste byråingenjörsbefattning å linjebyrån. I skrivelse den 3 december 1937 har telegrafstyrelsen hemställt om inrättande av en förste byråingenjörsbefattning (lönegrad 27) för den byråingenjör (lönegrad 26) å styrelsens inom linjebyrån organiserade provningsanstalt, vilken handlägger ärenden rörande granskning av till telegrafverket levererade materialier. Styrelsen har härom anfört:

Å styrelsens linjebyrå, provningsanstalten, handläggas även ärenden rörande granskning av till telegrafverket levererade materialier. I och med den allmänna utvecklingen inom verket ha dessa ärenden med åren ökat kraftigt i omfattning. På den befattningshavare — en byråingenjör (26:e lönegraden) — som närmast har att handlägga hithörande ärenden, måste därför ställas synnerligen stora krav på tekniska insikter, och det är av stor vikt, att handläggningen av ifrågavarande ärenden sker med största säkerhet och konsekvens. Detta mål kan nås först efter mångårigt arbete med granskning av de olika effekter, som skola undersökas. Täta ombyten av tjänst innehavare på detta arbetsområde skulle därför vara till skada för kontinuiteten i handläggandet av de till området hörande ärendena, och det måste sålunda vara i telegrafverkets intresse, att här ifrågavarande befattning placeras i sådan lönegrad, att för densamma kan förvärfvas och bibehållas innehavare med de kvalifikationer, som det ansvarsfulla arbetet kräver.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 21 december 1937 icke funnit anledning till erinran mot telegrafstyrelsens förslag.

Med hänsyn till vad telegrafstyrelsen anfört har jag i likhet med lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot styrelsens förevarande förslag. Jag tillstyrker alltså, att antalet förste byråingenjörsbefattningar (lönegrad 27) ökas från 5 till 6. Den härvid ledigblivande byråingenjörsbefattningen behöver, enligt vad som av det följande framgår, tagas i anspråk för annat ändamål.

*Departement-
chefen.*

Två nya byråingenjörsbefattningar. I sin skrivelse den 3 december 1937 har *telegrafstyrelsen* framlagt förslag om inrättande av en ny byråingenjörs-tjänst (lönegrad 26) å linjebyråns tekniska avdelningar. Härom har styrelsen anfört:

Telefonanläggningarnas automatisering, vilken på allvar påbörjades under 1920-talets förra hälft, hade vid 1937 års början fortskridit så långt, att i runt tal 34 % av landets cirka 675,000 telefonapparater voro anslutna till automatiska stationer. Under denna period ha i huvudsak större stadsnät automatiserats. För den egentliga landsbygden, för vars befolkning telefons automatisering är angelägen icke minst av sociala skäl, har emellertid arbetet med automatisering i större utsträckning pågått allenast under de senaste åren. Den 1 januari 1937 voro sammanlagt 96 automatiska landsbygdsstationer i drift, och antalet stiger nu snabbt.

Den egentliga landsbygdsautomatiseringen är lika mycket ett ekonomiskt betydande som ett tekniskt komplicerat problem. Ledningsnätets utnyttjande, tal- och signalöverföringens kvalitet och landets indelning i lämpliga

geografiska enheter — stationsområden och nätgrupper — måste var för sig vara noga planlagda. En för detta planlägningsarbete lämplig linjeingenjör (26:e lönegraden), som genom studieresor i utlandet och sin verksamhet som sektionsingenjör blivit särskilt förtrogen med berörda frågor, har sedan den 1 januari 1936 tjänstgjort å styrelsens linjebyrås tekniska avdelningar, medan hans tjänst såsom sektionsföreståndare uppehållits på förordnande.

Då de under den förflutna tiden vunna erfarenheterna endast än mera ådagalagt behovet av en särskild tjänsteman med de angivna kvalifikationerna för ifrågavarande arbetsuppgift, föreslår styrelsen för tillgodoseende av detta behov inrättande å styrelsens linjebyrås tekniska avdelningar av en ny befattning tills vidare i byråingenjörs tjänstegrad.

Telegrafstyrelsen hemställer vidare om en ny byråingenjörstjänst för radiobyråns landsstationsavdelning och anför till stöd härför:

Omfattningen av styrelsens radiobyrås verksamhet har för varje år alltmera ökats. I synnerhet gäller detta beträffande byråns landsstationsavdelning, som bland annat handhar den utbyggnad av rundradiostationsnätet, som nödvändiggjorts på grund av radioteknikens utveckling.

De nya rundradiostationerna, som skola bereda lyssnarna bättre mottagningsmöjligheter, måste med hänsyn till såväl lokala störningar som interferens med i våglängd närliggande stationer byggas för största tillåtna effekt.

Stationerna i Motala och Hörby ha sålunda utbyggts till hög effekt, och för närvarande pågår i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande arbetet för nybyggnad av rundradiostationen i Luleå, varjämte förarbeten för en ny storstation i Dalarna igångsatts. Arbetet med utbyggnaden av de statliga stationerna till de internationellt tillåtna maximieffekterna samt övertagandet och moderniseringen av de privata rundradiostationerna måste fortsättas.

Samtidigt med denna omfattande utbyggnad av stationerna inom det långa och medellånga våglängdsbandet för rundradio måste inom den närmaste tiden en eller flera kortvågssändare med relativt hög effekt byggas, om Sverige skall ha möjlighet att bevaka sina, för närvarande endast av stationer med låg effekt utnyttjade korta våglängder.

Arbetet med ombyggnad och modernisering av kuststationerna ävensom de fasta radiotelegrafstationerna har likaledes igångsatts.

För att kunna genomföra detta stora arbetsprogram har det visat sig nödvändigt, att planerandet och byggandet av flera dylika storstationer pågå samtidigt. Då dessa nybyggnader äro mycket omfattande, kräves för arbetet en väl kvalificerad ingenjör.

Samtidigt med omnämnda utbyggnad av sändarstationerna måste avdelningens nuvarande arbetsuppgifter, som även de alltmera tillväxa i omfång, omhänderhas, vilket medför att ingen personal med för nämnda byggnadsarbeten erforderlig kompetens eller tjänsteställning kan överflyttas.

Styrelsen anser därför nödvändigt, att en ny byråingenjörstjänst inrättas för ifrågavarande ändamål.

I sitt utlåtande har *kommunikationsverkens lönenämnd* icke funnit anledning till särskilt uttalande beträffande ifrågavarande båda befattningar.

Departement-
schefen.

Vad beträffar den föreslagna byråingenjörstjänsten å linjebyrå avser telegrafstyrelsens förslag i sak endast ett fastställande av en organisation, som fungerat sedan något mer än två år. Den linjeingenjörsbefattning, som un-

der nämnda tid disponerats inom styrelsen för handhavandet av de med landsbygdsautomatiseringen sammanhängande arbetena men som egentligen är avsedd för en sektionsföreståndare å distrikten och där under samma tid uppehållits på förordnande, skulle vid bifall till förslaget återföras till distrikten. Med hänsyn till vad styrelsen anfört om behovet av en särskild byråingenjör för ifrågavarande arbetsuppgift vill jag biträda styrelsens förslag.

Likaså har jag funnit mig böra tillstyrka inrättande av en ny byråingenjörsbefattning för radiobyråns landsstationsavdelning, vars verksamhet alltmera ökats och synes komma att än mer utvidgas genom betydande byggnadsarbeten för rundradio- och radiotelegrafstationer.

För den förstnämnda befattningen kan disponeras den byråingenjörstjänst å linjebyrån, som blir ledig vid bifall till mitt förslag om inrättande av en förste byråingenjörstjänst. Antalet byråingenjörsbefattningar skulle alltså, vid bifall till vad jag här föreslagit, icke behöva ökas med mer än 1 eller från 5 till 6.

En ny sekreterarbefattning i 26:e lönegraden. I sin skrivelse har *telegrafstyrelsen* vidare hemställt, att en sekreterarbefattning i 26:e lönegraden måtte inrättas för föreståndaren för ekonomi- och kanslibyråns statistiska avdelning, därvid dennes nuvarande sekreterarbefattning i 24:e lönegraden skulle indragas. Styrelsen har tillika hemställt om samma uppflyttning av sekreterarbefattningen å byråns juridiska och administrativa avdelning samt en sekreterarbefattning å linjebyrån, vars innehavare har till huvudsaklig uppgift att biträda byråchefen med ärenden av juridisk natur.

Beträffande föreståndaren för statistiska avdelningen har styrelsen anfört:

Föreståndaren för ifrågavarande avdelning skall enligt instruktionen för styrelsen hava inför filosofisk fakultet eller vid högskola avlagt examen, i vilken ingår något av ämnena nationalekonomi eller statistik. Å avdelningen äro förutom föreståndaren placerade en notarie och fem kvinnliga biträden, varjämte arbetskrafterna i mån av behov förstärkas med tillfälligt inkallad personal.

Föreståndaren har sedan gammalt till uppgift att svara för det statistiska arbetet inom telegrafstyrelsen och att utarbeta såväl styrelsens årsberättelse som redigera en för internt behov avsedd publikation, Statistiska meddelanden. Föreståndarens huvudsakliga arbetsuppgift är emellertid numera att verkställa icke blott statistiska utan även ekonomiska utredningar av olika slag. Han skall även följa den ekonomiska utvecklingen i landet och dess inverkan å telegrafverkets rörelse samt skall hålla sig noga underrättad om taxe- och andra förhållanden inom utländska telefon- och telegrafförvaltningar. Särskilt stora fordringar måste därvid ställas på vederbörande tjänstemans utbildning samt erfarenhet och omdöme i ekonomiska frågor. Enär det arbete, som sålunda åvilar denne, måste betraktas såsom synnerligen ansvarsfullt och av stor betydelse för telegrafstyrelsen, har styrelsen ansett en höjning av föreståndarens tjänsteställning till sekreterare i 26:e lönegraden väl motiverad.

I fråga om sekreterartjänsten å juridiska och administrativa avdelningen har styrelsen anfört:

Å denna avdelning, som förestås av en byrådirektör, finnes en sekreterartjänst i 24:e lönegraden, i fråga om vilken i Kungl. Maj:ts instruktion för styrelsen är föreskrivet, att innehavaren skall ha avlagt examen medförande behörighet till domarbefattning. Innehavaren av tjänsten åligger bland annat att jämte byrådirektören å avdelningen i samtliga instanser föra telegrafstyrelsens talan i rättegångar och lagsökningsmål, att handha den rättsliga vården om telegrafverkets fastigheter, att handlägga bestraffningsärenden, att på särskilt uppdrag verkställa utredning angående juridiska spörsmål, att tillhandagå verkspersonalen med juridiska upplysningar, att kommentera nya lagar och författningar samt att uppsätta förslag till framställningar och utlåtanden till Kungl. Maj:t i ärenden av juridisk administrativ karaktär. Han handhar dessutom den centrala redigeringen av styrelsens tryckta cirkulär och telegrafverkets författningssamling samt har att vika-riera för byrådirektören.

Mellan sekreteraren och byrådirektören å avdelningen råder den arbetsfördelning, att de juridiska målen och ärendena fördelas på dem till självständig handläggning.

Det arbete, som påvilar verkets jurister å nämnda avdelning, är givetvis av största betydelse för det riktiga handhavandet av verkets stora värden. Deras arbete karakteriseras även därav att det till följd av omfattningen av verkets rörelse berör de mest olika områden inom rättsväsendet. Arbetet med de juridiska göromålen, som med verkets utveckling blivit alltmer ökat, måste därjämte lämpas efter verkets allmänna läggning och snabbt och smidigt anpassa sig efter affärlivets speciella fordringar.

Såsom torde framgå av vad nu sagts, ställer sekreterartjänsten i fråga stora krav på dess innehavare. Beträffande den formella kompetensen för densamma kan, utöver vad förut nämnts, tilläggas, att för den nuvarande innehavarens vidkommande kompetenskravet i så måtto utvidgats, att redan vid hans första antagande som tjänsteman i verket krävts tingstjänstgöring och någon tids tjänstgöring i departement eller centralt ämbetsverk.

Slutligen anför styrelsen beträffande förenämnda sekreterartjänst å linjebyrån:

För ifrågavarande sekreterartjänst är instruktionsenligt föreskrivet, att innehavaren av densamma skall ha avlagt examen medförande behörighet till domarbefattning. Därjämte har vid nuvarande innehavarens antagning i telegrafverkets tjänst uppställts det kravet, att han efter avlagd juris kandidatexamen förskaffat sig jämväl praktisk erfarenhet genom tjänstgöring å domarkansli och förvärvande av tingsmeriter. De för denna sekreterartjänst erforderliga kvalifikationerna äro således högre än de kvalifikationer, som i allmänhet pläga krävas för sekreterarbefattning i 24:e lönegraden inom statsförvaltningen i övrigt. Innehavaren av ifrågavarande sekreterartjänst har till huvudsaklig uppgift att biträda chefen för linjebyrån med de juridiska ärenden, som sammanfalla med linjebyråns speciella verksamhet, såsom handläggning av samtliga vid telegrafverket förekommande expropriationsmål samt mål inför vattendomstol rörande telegrafverkets sjökablar, att medverka vid upprättande av kontrakt rörande de numera i stor omfattning förekommande inköpen av fastigheter för telegrafverkets stationsbyggnader å olika orter, att i övrigt bereda de mål och ärenden, som för sådant ändamål överlämnas till honom — av vilka ärenden åtskilliga tarva juridisk sakkunskap -- samt att i dem avgiva förslag till beslut. Dessutom

åligger det tjänstinnehavaren att med nödiga biträden ha översyn över och delvis handlägga ärenden rörande linjeavdelningens tjänstemannapersonal, vilken för närvarande uppgår till över 2,000 personer, ävensom att biträda linjebyråchefen med uppsättande av å byrån förekommande utlåtanden och skrivelser av skilda slag.

Redan i sin den 15 oktober 1924 till Kungl. Maj:t avlåtna och i Kungl. Maj:ts proposition nr 2 till 1925 års riksdag omförmälda skrivelse i anledning av ifrågasatt uppflyttning i lönegrad av de juridiska befattningarna hos styrelsen förklarade styrelsen, att, bland andra, förevarande sekreterartjänst borde uppflyttas till dåvarande 16:e lönegraden (nuvarande 26:e lönegraden). Den ifrågasatta förhöjningen av sekreterarbefattningen blev emellertid då icke genomförd.

Då efter avgivandet av styrelsens förenämnda yttrande de till befattningen hörande arbetsuppgifterna blivit avsevärt mera omfattande och kvalificerade, får styrelsen, som anser skäligt, att befattningens innehavare gives en tjänsteställning, som bättre skulle svara mot hans krävande arbete, förslå, att befattningen höjes från sekreterare i 24:e lönegraden till sekreterare i 26:e lönegraden.

Lönenämnden har, i betraktande därav, att en genomgående revision av avlöningsreglementenas tjänsteförteckningar, omfattande samtliga civila verk, vore omedelbart förestående och då nu ifrågavarande befattningshavares lönegradsplacering syntes böra ses i samband med löneställningen för andra befattningshavare inom statsförvaltningen med likartade arbetsuppgifter, ansett, att den ifrågasatta uppflyttningen borde tills vidare anstå.

I likhet med lönenämnden finner jag frågan om placeringen i lönegrad av de administrativa sekreterartjänsterna böra ses i ett sammanhang för de civila verken och med prövningen härav alltså böra anstå i avvaktan på slutförandet av den pågående avlöningsrevisionen. Vad beträffar föreståndaren för statistiska avdelningen förhåller det sig visserligen så, att han är innehavare av en sekreterarbefattning i 24:e lönegraden, men de honom anförtrodda arbetsuppgifterna synas mig dock vara av den särskilda natur, att hinder icke bör möta att nu upptaga telegrafstyrelsens förslag i denna del till avgörande.

Såsom telegrafstyrelsen framhållit, har nämnde föreståndare icke endast att svara för det statistiska arbetet inom styrelsen utan även och framför allt att verkställa erforderliga ekonomiska utredningar av olika slag och av stor betydelse för telegrafverket. Med hänsyn härtill och till vad telegrafstyrelsen i övrigt anfört och då motsvarande befattningar vid andra kommunikationsverk hänförs till 26:e lönegraden, har jag ansett mig böra biträda styrelsens hemställan.

Vid bifall härtill skulle antalet sekreterartjänster i 26:e lönegraden ökas från 2 till 3 och en sådan tjänst i 24:e lönegraden indragas.

En ny notariebefattning å trafikbyrån. I sin skrivelse har *telegrafstyrelsen* vidare hemställt om inrättande av en notariebefattning (lönegrad 21) å trafikbyråns utrikesavdelning. Styrelsen meddelar, att å nämnda avdelning

*Departement-
chefen.*

sedan år 1929 vore anställd en extra ordinarie notarie, vilken nu uppnått den levnads- och tjänstålder, att han enligt styrelsens mening lämpligen borde erhålla ordinarie anställning. Han vore född år 1902, hade avlagt filosofie magisterexamen år 1928 med sådant vitsord i moderna språk, som enligt bestämmelse i instruktionen för telegrafstyrelsen krävdes för befattning såsom förste sekreterare å berörda avdelning, hade inträtt i telegrafverkets tjänst år 1929 och antagits till extra ordinarie notarie år 1930.

Lönenämnden har funnit sig kunna tillstyrka bifall till styrelsens förslag.

Departement-
chejen.

Med hänsyn till vad telegrafstyrelsen anfört har jag icke funnit anledning till erinran mot styrelsens hemställan. Jag tillstyrker alltså, att antalet notariebefattningar ökas från 8 till 9.

Tre nya linjeingenjörsbefattningar. I sin skrivelse har telegrafstyrelsen hemställt om inrättande av 5 nya linjeingenjörsbefattningar (lönegrad 26), därav 1 å styrelsens kabelkontor och 4 å linjedistriktet.

Med avseende å ifrågavarande befattningar anför *telegrafstyrelsen* inledningsvis:

Innan styrelsen här nedan närmare ingår på behovet av nya högre ingenjörsbefattningar för telegrafverkets linjedistrikt och styrelsens kabelkontor, vill styrelsen till belysande av sagda behov hänvisa till nedanstående tablå, utvisande förhållandet mellan manskapsstammens storlek och antalet förste linjeingenjörs- och linjeingenjörstjänster för tidsperioden 1932—1936.

Antal manskap åren 1932—1936.

Å r	Högsta antal	Medeltal
1932.....	4,229	3,528
1933.....	4,483	3,652
1934.....	5,047	3,897
1935.....	5,617	3,052 ¹
1936.....	7,442	5,976

Antal linjeingenjörer och förste linjeingenjörer 1932—1936.

Å r	Linjeingenjörer	Förste linjeingenjörer
1932.....	23	13 S:a 36
1933.....	23	13
1934.....	24	13
1935.....	24	14
1936.....	25	14 S:a 39

Av förestående sammanställning framgår, att manskapsstammen från 1932 till 1936 ökat i fråga om högsta totala antalet anställda med icke mindre än 3,213 eller med cirka 76 % och i medeltal med 2,448 eller med 69 %. I fråga om förste linjeingenjörs- och linjeingenjörstjänsterna har för samma tid totala ökningen uppgått till endast 3 eller 8 %.

¹ 4,172 om konfliktmånaderna frändragas.

De alltmera komplicerade telefonsystemen ha därutöver ökat behovet av högkvalificerad ingenjörspersonal.

Beträffande den för kabelkontoret avsedda befattningen anför styrelsen:

Styrelsens linjebyrås kabelkontor har före år 1936 för det praktiska utförandet av rikskabelarbetena som arbetsledare haft en högskolebildad ingenjör, som numera innehar linjeingenjörstjänst.

På grund av det avsevärt utökade arbetsprogrammet för rikskabelarbetena ha dessa emellertid måst uppdelas, så att de kunna fortgå samtidigt på två skilda kabelsträckor, och arbetena sålunda uppdelats på två avdelningar. Som ledare för den nyinrättade avdelningen har alltsedan den 1 maj 1936 tjänstgjort en härför väl kvalificerad högskolebildad ingenjörsassistent. Han har från avdelningens tillblivelse innehaft uppdrag att bestrida linjeingenjörsgöromål.

Till belysande av rikskabelarbetenas omfattning och de senare årens kraftiga utveckling får styrelsen lämna följande uppgifter:

Å r	Kabellängd kilometer	Antal kilometer förbindelse	Anläggningskostnad miljoner kronor	Anmärkingar
1929.....	160	47,500	5.8	En avdelning
1930.....	155	52,800	5.9	»
1931.....	181	47,900	4.0	»
1932.....	147	35,100	4.4	»
1933.....	206	60,600	5.4	»
1934.....	212	50,600	5.8	»
1935.....	229	66,600	6.3	»
1936.....	312	77,700	7.8	Två avdelningar
1937.....	390	94,700	10.7	»

Av nu angivna uppgifter framgår, att rikskabelarbetena under nämnda tidsperiod ökat i betydande omfattning, och av föreliggande omständigheter att döma torde någon minskning härutinnan knappast vara att förvänta under de närmaste åren.

Med hänsyn till det ansvarsfulla och omfattande arbete, som sålunda åvilade den nye avdelningsföreståndaren, funne styrelsen det nödvändigt, att en befattning i linjeingenjörstjänstegrad (26:e lönegraden) inrättades för arbetsledaren för nämnda nya avdelning vid kabelkontorets arbeten.

Styrelsen hemställer vidare om en befattning för femte distriktet för den tekniska ledningen och övervakningen av de automatiska telefonstationernas uppförande och underhåll. Ifrågakvarande arbetsuppgifter handhas för närvarande av en ingenjörsassistent. Styrelsen anför härom:

Inom femte linjedistriktet har den pågående landsautomatiseringen, som för övrigt påbörjades just inom detta distrikt, fortskridit längre än i något av de övriga. Inom distriktet finnas nu 48 i drift tagna och 45 under byggnad varande automatiska telefonstationer samt ett antal större automatiska abonnentväxlar. Bland större stationer, för vilkas automatisering planeringsarbete nu pågår, märkas Bollnäs, Leksand, Norrtälje och Västerås.

Genom denna utveckling har inom femte linjedistriktet skapats ett allt mer trängande behov av att för den tekniska ledningen och övervakningen av

dessa stationers uppförande och underhåll kunna disponera en i automatisk stationsteknik kunnig befattningshavare med högre teknisk utbildning. Denne befattningshavares uppgift skulle därvid bli att under linjedirektören handlägga dithörande frågor för såväl städernas som landsbygdens automatiska telefonstationer.

Av sålunda anförda skäl finner styrelsen det nödvändigt, att en befattning i linjeingenjörers tjänstegrad (26:e lönegraden) inrättas för den tekniska ledningen av anläggnings- och underhållsarbetena vid femte linjedistriktets automatstationer.

Slutligen begär telegrafstyrelsen tre befattningar för linjesektionsföreståndare, vilka befattningar skulle placeras i Västerås, Norrköping och Gävle. Om dessa befattningar anför styrelsen:

Den linjesektion, som tidigare förefunnits i Västerås, blev från och med år 1921 införlivad med linjesektionen i Uppsala. Härigenom blev sistnämnda sektion väsentligt utvidgad och följaktligen arbetet å densamma i hög grad ökat. Denna ökning har för varje år blivit alltmera omfattande, beroende dels på den allmänna utvecklingen inom verket, dels ock på genomförandet i allt större utsträckning av telefonnätets automatisering. Till belysande av ökningens omfattning vill styrelsen framhålla, att inom Västeråssektionens område antalet apparater ökat från 18,661 år 1921 till 30,494 år 1936, vilken ökning alltså uppgått till 11,833 apparater eller 63,5 0/0. Antalet arbetare har under samma tid ökat med över 100 0/0.

För att minska den allt för stora arbetsbörda, som kommit att åvila sektionsföreståndaren, har styrelsen såsom ett första steg i sådan riktning redan år 1933 å linjeavdelningen i Västerås placerat en högskolebildad ingenjör med uppgift att biträda sektionsföreståndaren med ledningen av de å avdelningen förekommande linjearbetena. I syfte att ytterligare avlasta arbete från sektionsföreståndaren beslöt styrelsen, att sagda avdelning från och med den 1 januari 1937 skulle i viss omfattning sortera direkt under linjedirektören. Då trots vidtagandet av förenämnda åtgärder sektionen i Uppsala på grund av sin stora omfattning fortfarande är allt för tungarbetad och en ändring härutinnan med det snaraste måste ske, har styrelsen funnit nödvändigt att från Uppsala sektion helt avskilja nämnda avdelning i Västerås och åter inrätta en linjesektion därstädes. En dylik åtgärd medför en önskvärd omreglering av sektionsindelningen inom distriktet, varigenom sektionerna ökas från tre till fyra, och ernås därjämte bättre arbetsfördelning sektionerna emellan.

Å tredje linjedistriktet har Norrköpings sektion hittills föreståtts av linjedirektören inom distriktet. På grund av den tekniska nydaning, som kännetecknat telegrafverkets utveckling under senare år, har linjedirektörernas arbetsbörda avsevärt ökats. Det är därför nödvändigt, att linjedirektören i Norrköping liksom samtliga övriga linjedirektörer får odelat ägna sig åt den ledande och inspekterande verksamhet, som bör utövas av honom, och att han befrias från det tidsödande detaljarbete, som med nödvändighet blir förbundet med den direkta skötseln av en linjesektion. Styrelsen anser därför, att nämnda sektion bör organiseras som övriga linjesektioner inom distriktet och som föreståndare erhålla en linjeingenjör.

Å femte distriktet har Gävle sektion tidigare föreståtts av förste linjeingenjören å linjedistriktsbyrån å nämnda ort. Då denne befattningshavare är linjedirektörens närmaste man och ställföreträdare, taga emellertid de honom i denna hans egenskap åvilande arbetsuppgifterna numera helt hans tid i anspråk. Skötseln av nyssnämnda sektion har därför sedan ett par år tillbaka helt måst överlätas på en ingenjörssassistent, vilken på grund av det

omfattande och ansvarsfulla arbete, som sålunda ankommer på honom, numera innehar styrelsens uppdrag att bestrida göromål som linjeingenjör. Styrelsen anser nu nödvändigt, att för föreståndaren för sektionen inrättas en linjeingenjörbefattning.

Lönenämnden har beträffande den för kabelkontoret avsedda befattningen anfört:

Vad telegrafstyrelsen föreslagit i fråga om inrättande å kabelkontoret av en linjeingenjörstjänst, innebär uppförande på ordinarie stat av en befattning, som redan, alltsedan den 1 maj 1936, uppehålls på förordnande. Enligt vad lönenämnden inhämtat, har telegrafstyrelsen tidigare uttalat, att för kabelkontoret tills vidare icke borde inrättas särskilda befattningar på ordinarie stat, detta med hänsyn till svårigheten att kunna tillförlitligt bedöma omfattningen av de kommande årens kabelarbeten, vilka därjämte i väsentlig mån äro beroende av riksdagens år från år meddelade beslut angående beviljande av anslag för ändamålet. Det sålunda tillämpade förfaringssättet att icke hava ordinarie befattningar anvisade för kabelkontoret har emellertid med åren visat sig vara förenat med stora olägenheter med hänsyn till kontinuiteten i arbetet. Under sådana förhållanden och då, enligt vad numera kan bedömas, kabelkontorets verksamhet är under ytterligare en lång följd av år nödvändig för telefonväsendets utveckling och den vid ridskabelarbetena sysselsätta personalen kan, i händelse av en minskning eller avveckling av kabelkontoret, efter hand beredas emot deras tjänstegrad svarande sysselsättning inom andra grenar av telegrafverkets förvaltningsområde, synes intet vara att erinra emot, att för den här ifrågasvarande arbetsledaren för den nya avdelningen vid kabelkontorets arbeten inrättas en ordinarie linjeingenjörbefattning.

Lönenämnden funne sig sålunda kunna tillstyrka bifall till telegrafstyrelsens framställning i förevarande del.

Beträffande den befattning, som avsetts för den tekniska ledningen av anläggnings- och underhållsarbeten vid femte linjedistriktets automationsstationer har lönenämnden erinrat om att för motsvarande ändamål tidigare medgivits inrättande av linjeingenjörstjänster vid såväl första som andra linjedistriktet. Lönenämnden, som i avgivna utlåtanden tidigare förordat inrättandet av de vid telegrafverket redan befintliga befattningarna för ifrågasvarande ändamål, har intet att erinra mot bifall även till det nu föreliggande förslaget.

Med avseende å de för sektionsföreståndare avsedda befattningarna har lönenämnden icke funnit anledning till särskilt uttalande beträffande den för placering i Västerås begärda tjänsten och i fråga om de båda övriga anfört, att nämnden, med hänsyn till att desamma vore erforderliga för genomförande beträffande ledningen av Norrköpings och Gävle sektioner av samma organisation, som gällde för samtliga linjesektioner i övrigt, och på de av telegrafstyrelsen anförda skälen ville tillstyrka bifall till styrelsens framställning i denna del.

Vad till en början beträffar den för kabelkontoret avsedda linjeingenjörstjänsten (lönegrad 26) vill jag i likhet med lönenämnden tillstyrka bifall till telegrafstyrelsens framställning.

Departement-
chefen.

Telegrafstyrelsens förslag innebär i övrigt, att 3 linjeingenjörstjänster skulle inrättas för sektionsföreståndare samt ytterligare 1 sådan tjänst för handhavande av den tekniska ledningen av anläggnings- och underhållsarbeten vid automatiska telefonstationer inom Gävle-distriktet. För min del finner jag åtminstone för närvarande en mera begränsad utökning av antalet linjeingenjörstjänster böra ske, och jag anser mig därför icke böra tillstyrka inrättande för ifrågavarande ändamål av flera än 2 sådana tjänster. Jag vill därvid också erinra om att, vid bifall till mitt i det föregående framställda förslag om inrättande av en byråingenjörsbefattning å linjebyrån, en linjeingenjörstjänst skulle återföras till distriktet.

Jag tillstyrker alltså, att antalet linjeingenjörer ökas från 26 till 29.

Övriga av telegrafstyrelsen framställda förslag. Utöver de förslag, som jag i det föregående behandlat, har telegrafstyrelsen gjort flera andra framställningar, av vilka flertalet innebär ett återuppreparande av de vid 1937 års riksdag till prövning föreliggande förslag, som då icke vunno bifall.

Sålunda har styrelsen ånyo framlagt förslag om inrättande av en byrådirektörsbefattning (lönegrad 28) för föreståndaren för linjebyråns transmissionsavdelning och kabelkontor, om inrättande av en sekreterarbefattning i 24:e lönegraden å samma byrås tekniska avdelningar, om höjning av huvudkassörstjänsten från 21:a till 22:a lönegraden, om inrättande av tre överkontrollörstjänster (lönegrad 24) för Malmö telegraf- och telefonstation samt trafikdistriktsbyråerna i Norrköping och Göteborg samt om inrättande av två förste kontrollörsbefattningar (lönegrad 22) för Stockholms telefonstations landsavdelning och rikstelefonbyråns i Stockholm kassaavdelning. Styrelsen har därjämte återupprepat sitt förslag om införande i tjänsteförteckningen av befattningen radiokommissarie i lönegrad 15.

Då ifrågavarande framställningar, på sätt jag nästlidet år framhöll, icke synas böra föranleda förslag till riksdagen under pågående avlöningsrevision, anser jag desamma icke böra föranleda någon åtgärd.

Styrelsen har därjämte föreslagit, att ytterligare en byråingenjörsbefattning å provningsanstalten uppflyttas till förste byråingenjör, att en överkontrollörsbefattning å linjebyråns tekniska avdelningar uppflyttas till trafikinspektör (lönegrad 26), att en byråingenjörstjänst inrättas för radiobyråns telegraftekniska avdelning, att en kontrollörstjänst å linjedistriktsbyrån i Gävle uppflyttas till förste kontrollör och att samma uppflyttning sker beträffande en befattning å byrån i Göteborg samt att kontrollören å telefonstationen i Norrköping uppflyttas till förste kontrollör och förste kontrollören å riksavdelningen vid Göteborgs telefonstation uppflyttas till överkontrollör.

Då beträffande flertalet av ifrågavarande befattningar samma skäl till anstånd med prövningen av förslagen föreligga som i fråga om de nyss behandlade samt det även i övrigt synes kunna utan olägenhet anstå med ståndpunkttagande till de skilda förslagen, anser jag mig icke heller med avseende å dessa befattningar böra ifrågasätta något förslag till riksdagen.

Placering i löneklass av vissa ordinarie landstelefonister m. m. Enligt beslut vid 1936 års riksdag (proposition nr 141, riksdagens skrivelse nr 207) infördes i den vid avlöningsreglementet för kommunikationsverken fogade tjänsteförteckningen fr. o. m. den 1 juli samma år befattningarna lokaltelefonist i lönegrad 2 och landstelefonist i lönegrad 4.

I sin skrivelse den 28 december 1935 anförde telegrafstyrelsen, i anslutning till sitt förslag om inrättande av nyssnämnda befattningar, att de dåvarande extra ordinarie landstelefonister, vilka — sammanlagt 98 — vore placerade i löneklass 5 eller 6, vid överförande till ordinarie stat såsom landstelefonister skulle, vid tillämpning av 11 § avlöningsreglementet, för löneklassplacering få tillgodoräkna endast den tid utöver tre år, varunder de innehaft landstelefonists tjänsteställning, medan deras mångåriga lokaltelefonisttid skulle i lönehänseende lämnas utan avseende. Härigenom skulle de vid befordringen till ordinarie tjänst komma att få en lön, som vore lägre än deras nuvarande och mindre än den, som deras jämnåriga och yngre kamrater skulle erhålla vid befordran till ordinarie lokaltelefonister. De sistnämnda skulle nämligen för löneklassplacering få tillgodoräkna sig hela sin anställningstid utöver tre år i lokaltelefonistgraden. För att undvika sådant missförhållande syntes det styrelsen bliva nödvändigt att under en viss övergångstid medgiva extra ordinarie landstelefonist, som erhöle ordinarie landstelefonisttjänst, att i viss omfattning få för placering i löneklass tillgodoräkna sig även anställningstid såsom lokaltelefonist. Detta syntes lämpligen kunna ske i den form, att telegrafstyrelsen bemyndigades att i de avsedda fallen tillgodoräkna vederbörande så stor del av anställningstiden utöver tre år i lokaltelefonistgraden, som erfordrades för att giva den utnämnda en löneställning, som med högst en löneklass överstege den lön, hon skulle hava erhållit, därest hon i stället konstituerats till lokaltelefonist.

Vid anmälan av ärendet anslöt sig dåvarande departementschefen till telegrafstyrelsens förslag och sade sig hava för avsikt att, därest riksdagen icke däremot uttalade någon erinran, framdeles tillstyrka Kungl. Maj:t att i förevarande hänseende meddela beslut av den innebörd, som telegrafstyrelsens förslag avsåge. Riksdagen yttrade sig icke i ämnet.

Genom beslut den 22 maj 1936 medgav Kungl. Maj:t, att extra ordinarie landstelefonist, som befordras direkt till ordinarie landstelefonist, må för placering i löneklass i sistnämnda befattning tillgodoräknas så stor del av tiden, utöver tre år, för hennes anställning såsom icke-ordinarie lokaltelefonist, som erfordras, för att hon såsom ordinarie landstelefonist skall erhålla en löneställning, högst enligt en löneklass utöver den, vari hon skulle hava placerats, därest hon i stället konstituerats till ordinarie lokaltelefonist.

I skrivelse den 30 juli 1937 har *telegrafstyrelsen*, bland annat, framhållit, att samma missförhållande, som reglerats genom Kungl. Maj:ts nyss återgivna beslut, komme att uppstå beträffande ett flertal av de landstelefonister i extra tjänsteställning, som enligt styrelsens föreliggande plan skulle befordras direkt till ordinarie landstelefonister. Styrelsen har därför hem-

ställt, att Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut måtte utsträckas att gälla även för extra landstelefonister, som befordras direkt till ordinarie landstelefonist.

I utlåtande den 17 september 1937 har *kommunikationsverkens lönenämnd* anfört:

Den föreliggande framställningen, vilken åsyftar utsträckning av de den 22 maj 1936 meddelade bestämmelserna till att gälla även extra landstelefonist, som befordras direkt till ordinarie landstelefonist, har tillkommit med hänsyn därtill, att telegrafstyrelsen, sedan Kungl. Maj:t genom brev den 13 augusti 1937 medgivit, bland annat, ökning av antalet ordinarie landstelefonistbefattningar med 133, nu har för avsikt att överföra motsvarande antal extra landstelefonister — med en anställningstid vid telegrafverket av 20 år eller därutöver — direkt till ordinarie anställning i nämnda befattning. Enligt vad lönenämnden under hand inhämtat skulle 52 av de ifrågavarande befattningshavarna vid dylikt överförande komma att lida minskning i sina löneinkomster.

I sitt den 18 januari 1936 avgivna utlåtande i anledning av telegrafstyrelsens ovan omförmälda framställning den 28 december 1935 tillstyrkte lönenämnden telegrafstyrelsens förslag, enär de övriga utvägar, som närmast erbjöde sig för en utjämning av löneförhållandena för ifrågavarande telefonistgrupper, icke syntes vara att förorda och styrelsens förslag i varje fall skulle på ett enhetligt sätt ordna de berörda befattningshavarnas övergång till ordinarie anställning. Samma skäl tala för bifall till det nu föreliggande förslaget. Lönenämnden får fördenskull tillstyrka bifall till den remitterade framställningen, i vad densamma är föremål för lönenämndens yttrande.

*Departements-
chefen.*

Samma skäl, som lågo till grund för Kungl. Maj:ts nyss återgivna beslut den 22 maj 1936, tala för bifall till telegrafstyrelsens nu föreliggande framställning. I likhet med lönenämnden vill jag därför biträda densamma.

Enligt vad jag inhämtat hava emellertid de nu närmast ifrågavarande befattningshavarna redan konstituerats å sina ordinarie befattningar — nämligen 76 fr. o. m. den 1 november 1937 och 57 fr. o. m. den 1 januari 1938 — och därvid placerats i löneklass i enlighet med avlöningsreglementets bestämmelser. Med hänsyn till att dessa befattningshavare med all sannolikhet kommit att omfattas av nyssnämnda beslut, därest deras befordringsfråga då varit aktuell, och att telegrafstyrelsens nu förevarande framställning kunnat företagas till avgörande i god tid före deras befordran till ordinarie tjänst, om det icke befunnits påkallat att framlägga frågan om löneklassplaceringen för riksdagen, anser jag mig böra föreslå, icke endast att den högre löneklassplaceringen får anses genomförd från och med den dag, då vederbörande övergått till ordinarie stat, utan även att lön må utgå retroaktivt från och med nämnda dag enligt den högre löneklass, vari befattningshavarna i enlighet med det ifrågasatta medgivandet komma att placeras. Om retroaktiv lön beräknas utgå för tiden till den 1 instundande juli, kan kostnaden härför beräknas till avrundat 19,500 kronor.

Sammanfattning. I enlighet med vad jag här anfört och förordat skulle antalet förste byråingenjörstjänster (lönegrad 27) ökas från 5 till 6 och an-

talet byråingenjörstjänster (lönegrad 26) minskas med 1 och ökas med 2, varigenom antalet sådana tjänster höjes från 5 till 6. Vidare skulle antalet sekreterarbefattningar i lönegrad 26 ökas från 2 till 3 och i samband därmed antalet sekreterartjänster i 24:e lönegraden minskas från 9 till 8. Antalet linjeingenjörsbefattningar (lönegrad 26) skulle ökas från 26 till 29, och slutligen skulle enligt mitt förslag antalet notariebefattningar ökas från 8 till 9.

Statens järnvägar.

En ny konstruktörsbefattning å bantekniska byrån. På bantekniska byråns signalavdelning äro för närvarande placerade följande tjänstemän i grad högre än ritare: 1 förste byråingenjör (lönegrad 27) som föreståndare för avdelningen, 1 byråingenjör (lönegrad 26), 1 konstruktör (lönegrad 22) och 1 underingenjör (lönegrad 20).

I skrivelse den 4 oktober 1937 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om inrättande av ytterligare en konstruktörsbefattning för signalavdelningen och här om anfört:

Arbetet är uppdelat så, att byråingenjören svarar för apparatkonstruktioner, montage, besiktningar och dylikt. Konstruktören leder ritarbetet vid planering av mindre säkerhetsanläggningar, ändringar med mera, övervakar utfärdandet av instruktioner för dessa anläggningar, granskar inkommande ritningar och så vidare. Underingenjören handhar självständigt konstruktionsarbetet för vissa större anläggningar. Sedan flera år tillbaka har svårighet förefunnits att medhinna det konstruktionsarbete, som krävts av avdelningen, och antalet arbeten, som i brist på arbetskrafter måst balanseras eller uppskjutas på obestämd tid, har snarare ökat än minskat. Förbättring kan icke ernås genom tillsättande av mer eller mindre oerfarna, tillfälliga ritarkrafter, utan vad som kräves är kvalificerade arbetskrafter med förmåga att självständigt bedöma vissa konstruktionsuppgifter. För att kunna förvärva sådana arbetskrafter är det nödvändigt att kunna ställa i utsikt vissa avlöningsförmåner, som icke alltför mycket understiga vad en motsvarande befattningshavare betalas i enskild tjänst. På grund härav anses ytterligare en konstruktörsbefattning böra inrättas. Antalet konstruktörsbefattningar, som nu är 12, skulle sålunda ökas med en till 13.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 22 november 1937 över järnvägsstyrelsens förevarande skrivelse icke yttrat sig beträffande nu ifrågavarande befattning.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört om behovet av ifrågavarande nya konstruktörsbefattning vill jag tillstyrka bifall till styrelsens framställning om ökning av antalet dylika befattningar från 12 till 13.

Departement-
chefen.

En ny aktuariefattning för järnvägmuseum. *Järnvägsstyrelsen* har vidare hemställt om ökning av antalet aktuariefattningar med en tjänst för järnvägmuseets föreståndare. Styrelsen har till stöd härför anfört:

Järnvägmuseum i Stockholm torde för närvarande vara det största järnvägmuseet i Norden. Antalet besökande, som år 1915 utgjorde 2,000 per-

soner, uppgick under år 1936 till cirka 20,000 personer. Under de 27 år, som förflutit sedan museet öppnades, hava dess samlingar oavbrutet ökats i mycket hög grad. Lokalerna omfatta sålunda nu 12 salar med en sammanlagd golvyta av 730 kvadratmeter, varjämte en stor del av museets samlingar är magasinerad på andra håll.

Alltsedan museet tillkom har såsom dess föreståndare tjänstgjort en tjänsteman, som under den organisatoriska utvecklingen vid verket i övrigt blivit disponibel, nämligen en förste baningenjör, vilken allt sedan år 1929 måst uppföras å övergångsstat. Under åren 1915—1928 hade denne två biträden vid museiarbetet. Från och med år 1928 inrättades en museiexpedition med fyra biträden, vilket antal år 1933, då museet inflyttade i nuvarande lokaler, ökades till sju. Den 1 november 1936 avgick museiföreståndaren med ålderspension, och föreståndarskapet uppdrogs då åt en å övergångsstat uppförd förste bokhållare, som ditintills tjänstgjort såsom föreståndarens närmaste man.

På innehavaren av föreståndarbefattningen för järnvägsmuseum måste ställas stora krav på kunskaper även i andra ämnen än dem, med vilka en tjänsteman i allmänhet kommer i beröring. Han måste således vara väl förtrogen med järnvägarnas historia och de allmänna villkor och förutsättningar, under vilka järnvägarna arbetat under olika tidsperioder. Av stor vikt är även att samlingarna icke endast vårdas utan även ordnas på ett ur museala synpunkter tillfredsställande sätt samt att de magasinerade samlingarna väl tillvaratagas och konserveras, till dess ökade lokalutrymmen möjliggöra deras uppställning och tillgänglighet för allmänheten. Föreståndaren måste jämväl tillvarataga alla möjligheter att utöka samlingarna, icke endast med föremål från förgången tid utan även med sådana av nu använd typ. Han måste därför följa med järnvägarnas utveckling och modernisering och för den skull samarbeta med olika organ inom statens järnvägar samt med främmande järnvägsförvaltningar såväl inom Sverige som i utlandet.

Med hänsyn till de olika arbetsuppgifter, som åligga föreståndaren för järnvägsmuseum, torde det enligt styrelsens mening få anses skäligt, att denne erhåller en högre tjänsteställning än förste bokhållares (lönegrad 18), varför styrelsen hemställer, att för ifrågavarande ändamål — i likhet med vad som tidigare skett vid postmuseum — en ny aktuariefattning (lönegrad 21) måtte inrättas.

Lönenämnden meddelar i sitt utlåtande, att nämndens ledamöter med anledning av förevarande förslag avlagt besök å museet. Då tjänsten i fråga synes lönenämnden vara i stort sett jämförlig med motsvarande befattning vid postverket, vilken är placerad i 21:a lönegraden, vill lönenämnden icke motsätta sig järnvägsstyrelsens förslag.

För järnvägs museets föreståndare synes böra avses en ordinarie befattning. Med hänsyn bland annat till att postmuseets föreståndare är placerad i lönegrad 21 såsom aktuarie, vill jag i likhet med lönenämnden icke motsätta mig järnvägsstyrelsens förslag om inrättande av samma befattning för järnvägs museets del. Jag tillstyrker alltså, att antalet aktuariefattningar ökas från 3 till 4.

Beträffande den förste bokhållaretjänst å övergångsstat, som vid bifall till mitt förslag kan indragas, torde Kungl. Maj:t vilja framdeles meddela beslut.

En ny maskininspektorsbefattning vid malmbanan. I sin förenämnda skrivelse har *järnvägsstyrelsen* vidare hemställt om en ny maskininspektorsbefattning (lönegrad 22), avsedd för lokomotivstationen å Svartön vid Luleå, och till stöd härför anfört:

Maskintjänsten å malmbanan är till en väsentlig del koncentrerad till Svartön. Åren närmast före 1918 förestods lokstationen därstädes av en underingenjör, men från och med angivet år blev efter beslut av 1917 års riksdag underingenjören ersatt av en maskininspektör. Under de första åren av 1930-talet avtog malmtrafiken mer och mer och som följd därav också arbetsomfattningen å Svartön. Under år 1933 övergick Ostkustbanan till staten, och blev då större delen av maskintjänsten för densamma förlagd till 15:e maskinsektionen med huvudort Bollnäs. Härigenom uppstod ökning av arbetsuppgifterna för lokstationsföreståndaren därstädes, vilken dittills haft underingenjörs tjänsteställning. När under förra delen av 1935 maskininspektorsbefattningen å Svartön blev vakant genom dåvarande innehavarens befordran, ansågs det lämpligt att såsom ett provisorium överflytta befattningen till Bollnäs, där arbetsomfattningen då var och fortfarande är större än år 1935 vid Svartön. Nu har emellertid, som bekant, malmtrafiken högst väsentligt ökat och som följd därav även arbetsomfattningen å Svartön. Det kan sålunda nämnas, att antalet tjänstehavare, som för närvarande äro underställda lokstationsföreståndaren å Svartön, utgör i runt tal 200, medan motsvarande antal för ett par år sedan höll sig omkring 125. Då emellertid de skäl, som år 1935 motiverade överflyttandet av maskininspektorsbefattningen från Svartön till annat håll, upphörde att gälla redan påföljande år, då malmtrafiken hastigt och väsentligt ökades, har järnvägsstyrelsen ansett det skäligt att från och med den 1 oktober 1936 meddela förordnande såsom maskininspektör för den underingenjör, som förestår lokstationen å Svartön, men vid inträdda förhållanden bör den ordinarie maskininspektorsbefattningen enligt styrelsens mening rättvisligen återinrättas.

Skulle sedan så inträffa, att malmtrafiken framdeles komme att minska till sådan omfattning, att maskininspektorsbefattning ej längre kan, som alltså förr en gång skett, anses motiverad, står den möjligheten öppen för styrelsen att vid efter hand uppkommande vakanser å maskininspektorstjänster å annat håll dit överflytta innehavaren av befattningen å Svartön, alltså en anordning fullt analog med vad som gäller ett antal befattningar i 5—12 lönegraderna, vilka tillsatts eller avses att tillsättas vid malmbanan såsom en omedelbar följd av den ökade malmtrafiken.

Vid bifall till styrelsens förslag kunde, slutar styrelsen, en underingenjörsbefattning indragas.

Lönenämnden har icke yttrat sig beträffande järnvägsstyrelsens förevarande förslag.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört om de vidtagna dispositionerna beträffande den tidigare för föreståndaren vid lokomotivstationen å Svartön avsedda maskininspektorsbefattningen och då den inträdda ökningen av trafiken å malmbanan synes motivera, att nämnde föreståndare erhåller samma lönegradsplacering som andra lokomotivstationsföreståndare, vill jag tillstyrka, att den nu för ifrågavarande föreståndare disponerade

*Departements-
chefen.*

underingenjörsbefattningen (lönegrad 20), vars innehavare sedan den 1 oktober 1936 uppehåller förordnande såsom maskininspektör, uppflyttas till maskininspektörsbefattning (lönegrad 22). Vid bifall härtill skulle antalet befattningar av sistnämnda slag ökas från 7 till 8.

I fråga om indragning av den ledigblivande underingenjörsbefattningen torde Kungl. Maj:t, vid bifall till mitt förslag, framdeles vilja meddela beslut.

Övriga av järnvägsstyrelsen framställda förslag. I sin förberörda skrivelse har järnvägsstyrelsen framlagt åtskilliga förslag utöver dem, som i det föregående behandlats.

Järnvägsstyrelsen har sålunda återkommit till sitt år 1931 väckta förslag om indragning av överdirektörs- och souschefsbefattningen. I enlighet med den ståndpunkt, som år 1932 intogs av statsmakterna (proposition nr 146, riksdagens skrivelse nr 166), och i likhet med lönenämnden anser jag detta förslag icke nu böra föranleda någon åtgärd. Befattningen, som sedan flera år hållits vakant, torde böra fortfarande bibehållas och möjlighet sålunda hållas öppen för Kungl. Maj:t att besätta den, därest så skulle befinnas lämpligt.

Vidare har styrelsen erinrat om sitt tidigare förslag rörande byråchefernas tjänste- och löneställning och framhållit, att denna fråga borde upptagas till omprövning och åtgärd utan längre uppskov. I samband därmed borde enligt styrelsens mening tagas under övervägande, huruvida icke samma anställningsform — nämligen förordnande å viss tid — borde genomföras jämväl beträffande de ledande befattningarna vid distrikten, huvudverkstäderna och huvudförrådet i Örebro, d. v. s. för sektions- och verkstadsföreståndare samt förrådsintendenten i Örebro. Lönenämnden har i berörda hänseenden framhållit, att frågan om byråchefstjänsternas ställning hänskjutits till 1936 års lönekommitté och att så syntes böra ske jämväl beträffande övriga nyssnämnda befattningar. Till denna uppfattning vill jag giva min anslutning.

Likaså anser jag i likhet med lönenämnden, att med inrättandet av en särskild befattning å kanslibyrån — enligt styrelsens förslag en ombudsmansbefattning i lönegrad 27 — för omhändertagande av sådana förhandlingar, som avses i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän, bör tills vidare anstå.

I övrigt innefattar styrelsens förslag huvudsakligen ett upprepande av de vid 1937 års riksdag i samband med övriga hithörande frågor behandlade förslagen om uppflyttning av en notarie å persontrafikbyrån till sekreterare i lönegrad 24, om sänkning i lönegrad av 2 förrådsintendentsbefattningar, om höjning av stationsinspektörsbefattningarna i Hallsberg och Nässjö till överinspektörsbefattningar, om uppflyttning av 7 underingenjörsbefattningar till baninspektörsbefattningar, om inrättande av byråassistentbefattningar för omhändertagande av statens järnvägars automobiltrafik å nionde trafiksektionen (Göteborg) och tredje distriktet (Malmö), om inrättande av 3 nya expeditionsföreståndarebefattningar vid Lund C., Stockholm södra och Jönköping C. samt slutligen inrättande av en ny befattning i lönegrad 20

med benämningen byråassistent. Flertalet av dessa förslag finner jag för min del, med hänsyn såväl till den pågående avlöningsrevisionen som till de undersökningar vilka, på sätt jag inledningsvis omnämnt, nu igångsatts genom 1938 års personalkommission vid statens järnvägar, icke heller nu böra upptagas till behandling. Beträffande vissa av befattningarna torde jag emellertid få tillfälle att yttra mig i samband med behandlingen av föreliggande förslag till ny klassificering av trafikanstalterna vid, bland annat, statens järnvägar. I samband därmed torde ock ett av järnvägsstyrelsen nu framställt förslag om indragning av den för godsstationen i Värtan avsedda befattningen såsom stationsinspektör av klass 2 komma under bedömande.

Fråga om beredande av viss kompensation åt personal, som varit försatt i disponibilitet. Statens järnvägars befälsförbund har gjort framställning om rätt till gynnsammare tjänstårsberäkning för personal, som i början av 1920-talet på grund av rådande personalöverskott försattes i disponibilitet men sedermera återtagits i tjänst. Beträffande detta spörsmål torde jag här till en början få erinra om följande:

Befälsförbundets framställning avser personal, som blivit övertalig till följd av den efter världskrigets slut inträffade nedgången i trafiken vid statens järnvägar. För reglering av det i berörda sammanhang uppkomna personalöverskottet vid nämnda verk vidtogos efter hand olika åtgärder. Till en början skedde uppsägning och entledigande i vanlig ordning av icke-ordinarie befattningshavare — huvudsakligen icke-familjeförsörjare — vilka på grund av bristande arbetstillgång icke kunde bibehållas i tjänst. Vidare bestämde järnvägsstyrelsen genom beslut den 31 december 1920, att trafik-elever, vilka utan att hava erhållit aspirant- eller extra ordinarie anställning förrättade effektiv tjänst vid statens järnvägar, skulle med utgången av januari 1921 försättas i disponibilitet, vilket enligt järnvägsstyrelsens beslut innebar, att deras tjänstgöring vid statens järnvägar skulle tillsvidare upphöra vid nämnda tid. Vidare meddelade järnvägsstyrelsen föreskrifter om periodisk tvångspermittering av extra ordinarie personal och aspiranter å tjänstgöringsorter, där trots verkställda entlediganden personalöverskott kvarstått. Tvångspermitteringen innebar inskränkning av tjänstgöringen intill halva antalet arbetsdagar i månaden mot avstående av å permissions-tiden belöpande avlöningsförmåner. Slutligen överfördes till av järnvägsstyrelsen ledda kristidsarbeten sådan icke-ordinarie personal, som med hänsyn till anställningstid och försörjningsplikt blivit i avvaktan på trafikrörelsens uppgång bibehållen i tjänst utöver det för trafikrörelsen oundgängligen erforderliga personalantalet.

Sedan den av nu nämnda åtgärder berörda personalen börjat återtagas i statens järnvägars tjänst respektive — vad angår den tvångspermitterade personalen — ånyo erhållit full tjänstgöring, uppstod fråga om lindring av de menliga påföljder i avlöningshänseende, som sagda åtgärder medförde för den ifrågavarande personalen. I sådant syfte har Kungl. Maj:t på framställning av järnvägsstyrelsen och efter riksdagens hörande utfärdat särskilda föreskrifter. Genom kungl. brev den 2 juni 1922 har sålunda stadgats, att extra ordinarie personal vid statens järnvägar, som på grund av bristande arbetstillgång i anledning av trafikens nedgång entledigats eller tvångspermitterats från sin anställning vid statens järnvägar eller ock erhållit sysselsättning vid av statens järnvägar anordnade kristidsarbeten, finge vid

återinträde i statens järnvägars tjänst, utan hinder av gällande avlönings- och pensionsbestämmelser för befattningshavare vid statens järnvägar, vid tjänstårsberäkning i löne- och pensionsavseende tillgodoräkna sig, de, som entledigats, tiden före entledigandet och övriga tiden för tvångspermitteringen respektive anställningen vid kristidsarbetena. Entledigad personal skulle, för att komma i åtnjutande av de genom 1922 års brev medgivna förmånerna, hava erhållit förnyad extra ordinarie eller ordinarie anställning vid statens järnvägar före den 1 juli 1924 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t framdeles funne skäl bestämma. Sagda tidpunkt har därefter genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t efter hand framflyttats till den 1 januari 1936. De förmåner, som genom 1922 års brev sålunda tillerkändes extra ordinarie befattningshavare, vilka entledigats till följd av trafikens nedgång, hava därefter genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen utsträckt att gälla även aspiranter och jämväl personal — extra ordinarie befattningshavare och aspiranter — vars entledigande icke varit en följd av trafikens nedgång utan föranletts av vid statens järnvägar vidtagna rationaliseringsåtgärder; i förstnämnda hänseende meddelade Kungl. Maj:t beslut den 30 april 1926.

Beträffande den på sin tid i disponibilitet försatta personal, som sedermera återtagits i tjänst, hava bestämmelser, motsvarande de nu återgivna, icke utfärdats. Järnvägsstyrelsen har medgivit, att ifrågavarande personal må få tillgodoräkna den före försättandet i disponibilitet förvärvade tjänstetiden.

Statens järnvägars befälsförbund har nu i en den 3 september 1936 dagtecknad skrift hemställt, att även den tid, under vilken ifrågavarande befattningshavare varit försatta i disponibilitet, måtte få tillgodoräknas i löne- och pensionshänseende. Till stöd härför har förbundet i huvudsak anfört:

Försättandet i disponibilitet hade icke inneburit uppsägning eller entledigande i vanlig ordning från statens järnvägars tjänst. Ehuru väl samtliga i det föregående berörda tjänstemän erhållit samma utbildning och i allmänhet också erhållit sin elevantställning samtidigt, hade genom förberörda åtgärder en bestämd gräns blivit satt mellan de trafikelever, som redan hunnit bliva befordrade till aspiranter eller extra ordinarie tjänstemän, och de elever, som vid tiden i fråga ännu icke kunnat erhålla »fast anställning».

Dessa sistnämnda hade blivit försatta i en ojämförligt sämre ställning än sina kamrater, trots att skillnaden dem emellan mera varit formell än verklig. Vid försättandet i disponibilitet hade de visserligen formellt innehafvt varken aspirant- eller extra ordinarie tjänst; de hade dock i stor utsträckning vid tiden i fråga använts exempelvis i säkerhetstjänst.

Sakligt sett syntes förhållandet i verkligheten hava varit det, att samtliga här ifrågavarande elever hade bort betraktas som anställda och därför också behandlas lika, d. v. s. blivit delaktiga av Kungl. Maj:ts bestämmelser av år 1922 och 1926. Även om de genom järnvägsstyrelsens beslut om försättande i disponibilitet fått en fingervisning, att de hade frihet att söka anställning på annat håll, så vore det naturligt, såsom förhållandena vid tiden i fråga varit, att de med hänsyn till sin jämförelsevis långa och för såväl dem själva som statens järnvägar dyrbara utbildning icke gärna önskat eller kunnat — stor arbetsbrist rådde — bryta sig en annan levnadsbana. De hade därför ställt sig till statens järnvägars förfogande och städse varit beredda att vid behov inträda i tjänst. De hade härvid också kunnat

stödja sig på det förhållandet, att de blivit försatta i disponibilitet men däremot icke entledigade, och de hade t. o. m. blivit tilldelade inkallningsnummer, angivande den ordning, i vilken de vid behov skulle komma att inkallas till tjänst.

Då det icke heller syntes kunna förnekas, att statens järnvägar haft fördel av disponibilitetsförfarandet, kunde det icke av ifrågavarande tjänstemän anses vara med billigheten överensstämmande, att icke även de finge tillgodoräkna sig tiden för frånvaron från statens järnvägar (disponibilitetstiden) vid bestämmandet av lön och pension. Försättandet i disponibilitet hade skett mot deras egen vilja och utan något deras eget förvällande. Före försättandet i disponibilitet hade de avlagt student- eller realexamen samt därefter genomgått av järnvägsstyrelsen anordnade teoretiska och praktiska utbildningskurser. Enligt bestämmelserna i järnvägsstyrelsens särtryck nr 9, § 48, hade de under hela utbildningstiden haft anledning antaga, att de omedelbart efter slutexamens avläggande skulle bli antagna till aspiranter. Åtskilliga av dem hade också, innan de sökt inträde vid statens järnvägar, från trafikavdelningens undervisningskommission erhållit ett prospekt, i vilket bland annat utlovats, att de efter avslutandet av den praktiska utbildningen och avläggandet av examen skulle befordras till stationsskrivaraspiranter eller extra ordinarie stationsskrivare, beroende på betyg från den teoretiska kursen och den praktiska utbildningen, samt därefter till ordinarie stationsskrivare.

Sedan ifrågavarande trafikelever kortare eller längre tid varit försatta i disponibilitet, hade de tid efter annan inkallats i tjänstgöring vid statens järnvägar och så småningom erhållit anställning såsom extra ordinarie och sedermera ordinarie stationsskrivare.

Disponibilitetstiden låge nu ganska långt tillbaka i tiden. Förbundet hade också i det längsta hoppats att icke behöva ingå med här ifrågavarande framställning, enär det syntes kunna antagas, att befordringsförhållandena för stationsskrivarna skulle så småningom påtagligt förbättras. Så hade emellertid icke skett. Medellevnadsåldern för statens järnvägars 436 stationsskrivare hade den 1 juli 1936 varit så hög som 44.3 år. En betydande del av den nuvarande stationsskrivarkåren kunde icke alls påräkna befordran.

På grund av vad sålunda anförts har förbundet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att det genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1922 och den 30 april 1926 meddelade bemyndigandet angående tjänstårsberäkning för aspiranter och extra ordinarie tjänstemän vid statens järnvägar, vilka varit tvångspermitterade, jämväl måtte få äga tillämpning på de trafikelever, som varit försatta i disponibilitet.

Det av befälsförbundet omnämnda prospektet innehöll bland annat följande: Efter avslutandet av den praktiska utbildningen och avläggandet av examen befordras vederbörande till stationsskrivaraspirant eller extra ordinarie stationsskrivare, beroende på betyg från den teoretiska kursen och den praktiska utbildningen, samt därefter till ordinarie stationsskrivare.

I utlåtande den 24 oktober 1936 över förbundets framställning främhöll *järnvägsstyrelsen*, att det förelåge en bestämd skillnad mellan de tvångspermitterade tjänstemännen och de i disponibilitet försatta trafikeleverna, i det att de förra vid tiden för tvångspermitteringen erhållit fast anställning

vid statens järnvägar, medan de senare vid tiden för styrelsens beslut om försättandet i disponibilitet icke vunnit dylik anställning. Styrelsen, som livligt beklagade den ogynnsamma ställning, i vilken nämnda elever till följd av omständigheterna råkat, ansåg sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningen. Med avseende å den av befälsförbundet framförda uppfattningen, att det i förbundets framställning omförmälda prospektet inneburet utfästelse om framtida fast anställning, har järnvägsstyrelsen åberopat ett utlåtande från år 1921 i samma ämne, däri styrelsen bestämt bestritt riktheten av en sådan uppfattning.

Sedan *befälsförbundet* inkommit med ytterligare en skrift, dagtecknad den 16 november 1936, och däri vidare utvecklat sina synpunkter på ifrågavarande elevers anställningsförhållanden före försättandet i disponibilitet och diskuterat frågan om innebörden av nyssnämnda prospekt, har *kommunikationsverkens lönenämnd* den 19 februari 1937 avgivit utlåtande i ärendet. Efter att hava erinrat om utvecklingen av förevarande spörsmål har önenämnden anfört:

Framställningen avser vissa av de från trafikalevkurserna 1917—1919, 1918—1920 och 1919—1921 utexaminerade trafikalever, vilka, efter att hava blivit försatta i disponibilitet från och med den 1 februari 1921, sedermera under åren 1925—1931 återtagits i statens järnvägars tjänst, nämligen 4 av 1917—1919 års kurs, 45 av 1918—1920 års kurs och 8 av 1919—1921 års kurs, eller sammanlagt 57 stycken. Av dessa är numera en befordrad till bokhållare (17:e lönegraden), och en är extra ordinarie stationsskrivare, under det att samtliga övriga innehava ordinarie befattningar i 15:e lönegraden såsom stations- eller kontorsskrivare. De ifrågavarande befattningshavarna uppbära nu lön enligt någon av 16:e—18:e löneklasserna, nämligen 7 enligt 16:e, 32 enligt 17:e och 18 enligt 18:e löneklassen. Ett bifall till framställningen skulle, på ett undantag när, för samtliga medföra uppflyttning till högsta löneklassen inom respektive lönegrad (för samtliga ordinarie stations- och kontorsskrivare 19:e löneklassen), vilket, enligt verkställda beräkningar, skulle innebära en sammanlagd merkostnad för statsverket av i runt tal 120,000 kronor.

Lönenämnden vill till en början framhålla, att ett bifall till framställningen skulle innebära, att de här ifrågavarande befattningshavarna i lönehänseende tillgodoräknades tid, varunder de icke utfört något med stations- eller kontorsskrivares likvärdigt arbete i statens tjänst och under vilken de varit oförhindrade att åtaga sig annat förvärvsarbete. De tvångspermitterade befattningshavare, med vilka de i framställningen jämföras, ha däremot under sammanlagt cirka hälften av den tid, som tvångspermitteringen omfattat och vilken sedermera genom särskilt beslut tillgodoräknats dem, tjänstgjort under regelbundet återkommande perioder och varit av denna tjänstgöring hindrade att söka anställning eller åtaga sig ordnat arbete utanför verket.

De i framställningen avsedda trafikaleverna skulle sålunda vid ett fullständigt tillgodoräknande av disponibilitetstiden komma i åtnjutande av en väsentligt större förmån, än som tillerkänts deras äldre, tvångspermitterade kamrater och beredas en förhållandevis förmånligare ställning i lönehänseende än dessa.

Enligt lönenämndens mening är det vid prövningen av förevarande ärende vidare av vikt att undersöka, huruvida ett bifall helt eller delvis till den gjorda framställningen kan tänkas medföra konsekvenser i fråga om andra

grupper av personal i statstjänst. I sådant hänseende vill nämnden erinra om de åtgärder, som vid telegrafverket på sin tid vidtogos för reglering av det personalöverskott, som uppkommit till följd av den efter världskrigets slut hastigt sjunkande telegraftrafiken. Av dessa åtgärder drabbades bland andra sammanlagt 232 extra ordinarie och extra telegrafister (telegrafexpeditörer), som av ovan angivna orsaker försattes ur tjänst, nämligen 177 stycken från och med den 1 januari 1923 och de övriga 55 från och med den 1 januari 1924. Under åren 1927—1935 hava dessa tjänstemän efter hand erbjudits och, i den mån de så önskat, erhållit återinträde i effektiv tjänst. Dessförinnan hava de i mån av arbetstillgång erhållit tillfällig tjänstgöring under längre eller kortare perioder. För löneklassplacering hava ifrågakvarnande tjänstemän fått tillgodoräkna allenast den sammanlagda tid, under vilken de verkligen förrättat tjänst. De till denna grupp hörande tjänstemännen hava genomgått och utexaminerats från telegrafelevkurser hösten 1919 och senare. De teoretiska kurserna, vilka varit förlagda till telegrafverkets undervisningsanstalt i Stockholm, ha omfattat en tid av 3—3½ månader, varunder kursdeltagarna uppburit ersättning med 4 kronor 50 öre för dag. Den övriga elevtjänstgöringen har i regel fullgjorts å vederbörandes hemort. Av de hithörande tjänstemännen är en del fortfarande extra ordinarie telegrafexpeditörer, under det att andra sökt och erhållit ordinarie befattningar i lägre lönegrader.

Av en jämförelse mellan nu berörda tjänstemän vid telegrafverket och de i disponibilitet försatta trafikaleverna vid statens järnvägar framgår, att de förra genomsnittligt varit försatta ur tjänst längre tid än de senare och efter återinsättandet i effektiv tjänst i en del fall kommit i ett förhållandevis sämre läge med avseende å tjänsteställning och placering i löneklass inom vederbörande lönegrad. I händelse av bifall till befälsförbundets framställning i fråga om trafikaleverna vid statens järnvägar synes det därför knappast vara möjligt att avvisa eventuellt framkommande krav från de ifrågakvarnande telegrafexpeditörernas sida på ett motsvarande medgivande för dem.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden finner sig lönenämnden icke kunna tillstyrka bifall till befälsförbundets framställning.

Vissa av befälsförbundet anförda särskilda omständigheter äro emellertid enligt lönenämndens mening av den betydelse, att de icke böra lämnas obeaktade vid behandlingen av förevarande ärende. Härom anför nämnden vidare:

Nämnden avser härmed i första hand det förhållandet, att de omhandlade tjänstemännen måst vidkännas mycket betydande kostnader för sin utbildning i trafikalevkurs utan att under de närmast påföljande åren erhålla något ekonomiskt vederlag för sina utgifter i form av arbetsinkomst från verket. Av de här ifrågakvarnande trafikalevkurserna pågick den första under tiden $\frac{23}{7}$ 1917— $\frac{18}{7}$ 1919, den andra under tiden $\frac{25}{7}$ 1918— $\frac{4}{7}$ 1920 och den sista under tiden $\frac{15}{8}$ 1919— $\frac{20}{12}$ 1920. I samtliga dessa, genomsnittligt 21 månader långa kurser ingick en till Stockholm förlagd 6 månaders teoretisk utbildning. Den ersättning, som deltagarna i dessa under svår dyrtid pågående kurser fingo uppbära, täckte endast till en del deras verkliga utgifter under utbildningstiden. Kursdeltagarna måste sålunda särskilt under den halvårslånga vistelsen i Stockholm men även under den övriga elevtjänstgöringen, som mestadels var förlagd till andra orter än vederbörandes hemorter, själva vidkännas betydande kostnader för sin utbildning. Detta förhållande belyses i viss mån av en jämförelse mellan, å ena sidan, beloppet av den ersättning, som vid tillämpning av nu gällande ersättningsgrunder

skulle hava utgått till deltagare i de ifrågavarande kurserna, och å andra sidan det ersättningsbelopp, som i verkligheten utbetalades till dem. Skillnaden mellan dessa båda belopp utgör i medeltal per kursdeltagare omkring 2,300 kronor. En annan omständighet, som i detta sammanhang förtjänar beaktande, är den, att de ifrågavarande trafikaleverna vid tjänstgöring såsom tågklarare voro underkastade uniformsplikt och därför nödgades anskaffa uniform, som då betingade en avsevärd kostnad.

Vad vidare angår det av befälsförbundet åberopade prospekt, som på sin tid av järnvägsstyrelsens undervisningskommission utfärdades och vilket tydligen haft till syfte att möjliggöra erforderligt urval och därigenom god rekrytering till trafikalevkurserna, så måste detta, även om den däri lämnade redogörelsen för befordringsgången icke kan sägas utgöra någon bindande utfästelse från järnvägsstyrelsens sida att under alla förhållanden fastanställa eleverna efter avlagd godkänd examen, dock anses hava i sådan grad påverkat valet av levnadsbana för åtskilliga av de nu ifrågavarande tjänstemännen, att detsamma vid en skälighetsbedömning icke bör helt lämnas ur räkningen.

Med hänsyn till de påfallande stora kostnader, som de omhandlade tjänstemännen måst ikläda sig för yrkesutbildningen, vidare därtill, att de nödgats redan under utbildningstiden för egna medel anskaffa uniform, samt slutligen till den inverkan på vederbörandes yrkesval, som förenämnda prospekt kan hava utövat, har det synts lönenämnden skäligt, att tjänstemännen i fråga erhålla någon kompensation för det förfång i ekonomiskt hänseende, som försättandet i disponibilitet för dem medfört. Den lämpligaste formen för dylik gottgörelse skulle, enligt lönenämndens mening, vara, att till en var av dem utbetalades ett engångsbelopp av förslagsvis 600 kronor.

En av lönenämndens ledamöter har avgivit *särskilt yttrande* och med hänsyn till innehållet av förenämnda prospekt ansett, att lönenämnden icke borde hava haft något att erinra mot bifall till befälsförbundets framställning.

Till följd av remiss har *järnvägsstyrelsen* den 5 april 1937 avgivit förnyat utlåtande i ärendet och därvid, med hänsyn till vad lönenämnden anfört, förklarar sig icke vilja motsätta sig utanordnande på sätt nämnden föreslagit till envar av ifrågavarande, i disponibilitet försatta trafikalever av en engångsersättning av 600 kronor såsom kompensation för de särskilt stora kostnader, som på grund av då rådande dyrtid varit förenade med vederbörandes yrkesutbildning.

Slutligen har *statskontoret* den 31 juli 1937 avgivit utlåtande i ärendet och däri anfört:

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna och på av dessa anförda skäl anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att ifrågavarande tjänstemän få i avlöningshänseende och som tjänstår för pension tillgodoräkna tid, under vilken de i sin egenskap av i disponibilitet försatta trafikalever icke fullgjort arbete i statens tjänst.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter vill ämbetsverket emellertid icke motsätta sig, att, på sätt kommunikationsverkens lönenämnd föreslagit, till envar av dem av ifrågavarande trafikalever, vilka numera innehava anställning vid statens järnvägar (57 stycken), utbetalas ett engångsbelopp, förslagsvis 600 kronor. Härtill torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.

Av skäl, som järnvägsstyrelsen och lönenämnden närmare utvecklat, synes befälsförbundets framställning i förevarande ämne icke böra bifallas. Där- emot vill jag förorda det av lönenämnden framförda förslaget, vilket järn- vägsstyrelsen och statskontoret förklarar sig icke vilja motsätta sig, näm- ligen att en engångsersättning av 600 kronor skulle utanordnas till ifråga- varande, på sin tid i disponibilitet försatta befattningshavare — enligt upp- gift till ett antal av 57 — såsom kompensation för de utgifter, som de ådragit sig i samband med utbildningen i järnvägstjänst. Jag tillstyrker alltså, att av riksdagen utverkas medgivande till att utanordning av nämnda engångs- ersättning må äga rum med anlitan- de av trafikmedel.

*Departem-
ents-
chefen.*

Sammanfattning. Vid bifall till mina i det föregående framställda för- slag i fråga om befattningar vid statens järnvägar skulle antalet konstruk- törsbefattningar ökas från 12 till 13, antalet maskininspektorsbefattningar från 7 till 8 och antalet aktuariefattningar från 3 till 4. I samband där- med skulle en underingenjörsbefattning (lönegrad 20) kunna indragas och antalet befattningar som förste bokhållare å övergångsstat minskas med en.

Statens vattenfallsverk.

I skrivelse den 12 november 1937 har vattenfallsstyrelsen framlagt förslag bland annat om inrättande av tre nya ordinarie befattningar i 27:e och 26:e lönegraderna vid statens vattenfallsverk. Avsikten härmed är att bereda ordinarie anställning för extra ordinarie befattningshavare i motsvarande lönegrad. Därjämte har styrelsen föreslagit uppflyttning av föreståndaren för kamerala avdelningen vid Trollhätte kraftverk från kontrollör (lönegrad 21) till förste kontrollör (lönegrad 22). Med prövningen av sistnämnda för- slag, vilket innefattar en avvägning av löneställningen i förhållande till mot- svarande befattningar vid andra statens kraftverk, synes mig böra anstå i avvaktan å pågående avlöningsrevision.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att vattenfallsstyrelsen i en den 10 maj 1937 dagtecknad skrivelse till Kungl. Maj:t inkommit med för- slag till omorganisation av styrelsens byråer. Förslaget innebär huvudsak- ligen, förutom indragning av kanal- och fastighetsbyrån, att kraftverksbyr- rån, vilken står under ledning av överdirektören, skulle uppdelas på fyra byråer, nämligen en elektroteknisk anläggningsbyrå, en driftbyrå, en eko- nomibyrå och en förrådsbyrå. Dessa nya byråer skulle i fråga om arbets- uppgifter i huvudsak motsvara inom kraftverksbyrån nu förefintliga avdel- ningar och kontor; dock skulle till ekonomi- och förrådsbyråerna jämväl överföras vissa arbetsuppgifter från andra nuvarande byråer. Dessutom skulle alla personalärenden inom styrelsen koncentreras till den nuvarande kameralbyrån, vilken sålunda skulle ombildas till att bli en personalbyrå,

under det att till kameralbyrån hörande bokförings- och kassaärenden samt andra ekonomiska frågor skulle överföras till den nya ekonomibyrån.

Vidare innebär förslaget, att den nuvarande tantiemavlönade överdirektörstjänsten skulle indragas och ersättas med en befattning såsom överdirektör och souschef, vilken icke skulle handhava den omedelbara ledningen av någon byrå. Mellan generaldirektören och överdirektören skulle ärendena fördelas enligt generaldirektörens beslut. Därjämte skulle chefen för den nya elektrotekniska anläggningsbyrån erhålla överingenjörs tjänsteställning i likhet med vad nu är förhållandet beträffande chefen för byggnadstekniska byrån.

Utan direkt samband med ovan omförmälda omorganisationsfråga har vattenfallsstyrelsen i förenämnda skrivelse jämväl framlagt förslag i fråga om de förändringar beträffande löneställning och anställningsform, vilka enligt styrelsens mening borde vid den förestående allmänna löneregleringen genomföras för generaldirektör, överdirektör och byråchefer samt vissa chefstjänstemän vid lokalförvaltningarna. I denna del sammanhänger styrelsens förslag med det uppdrag, som lämnats åt 1936 års lönekommitté och som i vissa nu berörda hänseenden ännu ej är slutfört.

Styrelsens förslag till omorganisation och därmed sammanhängande förslag till ändrad löneställning för ett flertal högre befattningshavare synes böra underkastas ytterligare utredning. I den mån det emellertid för underlättande av arbetet inom styrelsen kan finnas önskvärt, torde Kungl. Maj:t få anses oförhindrad att i instruktionsväg vidtaga den jämkning i arbets- och ansvarsfördelningen inom styrelsen, som, intill dess omorganisationen kan genomföras, befinnes vara av förhållandena påkallad.

En ny förste byråingenjörsbefattning. En av de av *vattenfallsstyrelsen* föreslagna nya ordinarie tjänsterna är en förste byråingenjörsbefattning (27:e lönegraden), avsedd för handläggning av ångtekniska ärenden. Till stöd för förslaget yttrar styrelsen:

Vid ångkraftverket i Västerås, vilket förestås av en driftchef, finnes en särskild ingenjör såsom biträde åt driftchefen vid handläggningen av ångtekniska frågor beträffande såväl utredningar och konstruktioner för som utförandet av ny- och ombyggnads- samt underhållsarbeten inom kraftverkets ångtekniska delar. Denne ingenjör har sedan den 1 juli 1935 innehaft tjänsteställning såsom e. o. maskiningenjör i 24:e lönegraden, och i skrivelse den 14 november 1935 hemställde vattenfallsstyrelsen bl. a. om inrättande vid Västerås kraftverk av en ordinarie dylik befattning.

Vattenfallsstyrelsen har emellertid sedermera kommit till den uppfattningen, att man i detta fall icke lämpligen kan stanna vid nämnda tjänstegrad. Ifrågavarande tjänsteman har nämligen under arbetet med de svåra uppgifter, han haft att lösa i styrelsens tjänst, förvärvat sig så stora meriter, att han blivit synnerligen eftersökt av den privata industrien; och han har kvarstannat i vattenfallsverkets tjänst endast på grund av utfästelse från styrelsen att göra vad på styrelsen ankommer för att åt honom måtte anordnas en ordinarie befattning såsom förste byråingenjör. I samband härmed

har styrelsen befordrat honom till e. o. förste byråingenjör fr. o. m. den 1 september 1937. För uppvisande av det befogade i dessa åtgärder tillåter sig styrelsen anföra följande.

Den vid olika tidpunkter i Västerås kraftverk installerade effekten framgår av nedanstående tabell.

År	Maximieffekt vid	
	maskinanläggningen	ångpanneanläggningen vid drift med kol
1917	14,000 kW	10,000 kW
1922	42,000 »	30,000 »
1927	42,000 »	40,000 »
1932	101,000 »	70,000 »
1937	112,000 »	120,000 »

Från att för tio år sedan ha varit utbyggt för relativt måttlig effekt har ångkraftverket i Västerås måst utvidgas till en storlek, jämförlig med statens största vattenkraftstationer och de stora utländska ångkraftverken. När inom kort vattenfallsverkets centralblock kommer att sammankopplas med norrlandsblocket, kommer Västeråsverket att fungera såsom lågvatten- och driftreserv för samtliga de statliga kraftanläggningarna.

I detta sammanhang må jämväl framhållas, att såväl driftarbetet som underhålls- och ombyggnadsarbetena äro mera krävande vid en ångkraftstation än vid en vattenkraftstation.

De tre ingenjörer, som hittills successivt varit driftchefer vid Västerås kraftverk, ha alla varit elektroteknici. Det ligger nästan i sakens natur, att så måste bli förhållandet även för framtiden, dels därför att Västeråsverket såsom sammanbindningspunkt mellan flera vattenkraftverk har en omfattande elektrisk utrustning, dels därför att elektroteknisk utbildning är oundgänglig för driftens skötsel, dels ock därför att det för vattenfallsverkets övriga kraftanläggningar icke behöves ångtekniskt men väl elektrotekniskt utbildad personal, från vilken ifrågavarande driftchefsbefattning lämpligen bör kunna rekryteras, liksom dylik driftchef vid behov bör kunna överflyttas till annat tjänsteställe.

Styrelsen framhåller vidare, att på grund av angivna omständigheter den nuvarande ångtekniske ingenjören i Västerås, vilken varit anställd vid verket i mer än 19 år, bevarat kontinuiteten vid ombytena av driftchefsbefattningens innehavare och därigenom i hög grad minskat de olägenheter, som varit förenade med dessa ombyten. Eftersom det inom vattenfallsstyrelsens kraftverksbyrå icke funnes någon särskild ångtekniker utan de ångtekniska ärendena föredroges för överdirektören direkt från Västerås, vore den ångtekniska ingenjörstjänsten vid Västeråsverket av mycket stor betydelse. Om denna enkla och billiga organisationsform — utan särskild ångkraftingenjör vid centralförvaltningen — skulle kunna bibehållas, berodde detta till stor del på kvalifikationerna hos den person, varmed ifrågavarande ingenjörstjänst i Västerås vore besatt. Styrelsen anför vidare:

Ångkraftverket i Västerås har speciella arbetsuppgifter. Det skall vid behov kunna snabbt igångsättas med stora kraftbelopp och har därför utbyggt med en vid Västerås konstruerad ångpannetyp, som kan uppeldas från kallt vatten till fullt ångtryck och ångavgivning på c:a 10 minuter. Med hänsyn

till den korta utnyttningstiden är det viktigt, att kraftverket bygges så billigt som möjligt per kW räknat, enär eljест kostnaderna för ränta, avsättning till förnyelsefond och underhåll bli besvärande höga. Detta har lett till en rad av nya konstruktioner för ångpannorna i Västerås. Den därvarande ångtekniske ingenjören har biträtt såväl den nuvarande som de tidigare driftcheferna vid dessa arbeten och har i stor omfattning självständigt omhändertagit konstruktionsarbetet. Numera är han förmodligen inom denna specialitet den främste mannen inom landet, och det skulle vara utomordentligt svårt för vattenfallsstyrelsen att ersätta honom. Styrelsen har givetvis haft anledning att alldeles särskilt betänka detta, då styrelsen varit i fara att mista honom.

Det kan synas, som om ångkraftärendena skulle minskas, sedan den senaste utvidgningen vid Västerås färdigställt. Detta torde emellertid icke bli fallet. Livslängden hos ångturbiner, ångpannor och andra ånganläggningar är i allmänhet icke mer än 20 å 30 år, och då de äldsta anläggningsdelarna nu äro 20 år gamla, har man att räkna med ersättningsbyggnader i en nära liggande framtid. Utan dylika förnyelser kan man nämligen icke påräkna erforderlig driftsäkerhet och god bränsleekonomi. Den fortgående betydande ökningen i belastningen kommer förr eller senare att framtvunga även nya ångkraftanläggningar.

Vattenfallsstyrelsen har inom sin centralförvaltning andra specialister, liknande den nu ifrågavarande, exempelvis en särskild förste byråingenjör för handläggning av frågor rörande vattenturbiner. Den omständigheten, att ångkraftingenjören för närvarande av praktiska lämplighetsskäl är placerad i Västerås, synes icke böra förhindra, att för honom inrättas en förste byråingenjörsbefattning. Det är länkbart, att det under ett senare utvecklingsskede kan visa sig lämpligt att överflytta honom till en byrå inom styrelsen, antingen för den händelse ett nytt ångkraftverk behöver anläggas i annan del av landet eller oberoende därav på grund av organisatoriska skäl.

Med stöd av vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt, att vid statens vattenfallsverk måtte inrättas en ordinarie förste byråingenjörsbefattning för handläggning av ångtekniska frågor.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 7 december 1937 anført:

Förslaget att vid ångkraftverket i Västerås inrätta en ordinarie befattning som förste byråingenjör i 27:e lönegraden har tillkommit i syfte att möjliggöra bibehållandet i vattenfallsverkets tjänst av den befattningshavare, som inom vattenfallsverket företräder den speciella sakkunskapen i ångtekniska frågor. Denne tjänsteman, som från och med den 1 september 1937 befordrats till extra ordinarie förste byråingenjör i 27:e lönegraden från förut innehavd tjänsteställning såsom extra ordinarie maskiningenjör i 24:e lönegraden, har varit anställd i verkets tjänst under en tid av mer än nitton år. Med hänsyn till nu anförda förhållanden och till de skäl vattenfallsstyrelsen i övrigt anført för ifrågavarande förslag vill lönenämnden icke motsätta sig dess genomförande.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till omständigheterna i förevarande fall vill jag i likhet med lönenämnden icke motsätta mig, att ifrågavarande extra ordinarie förste byråingenjör med oförändrad lönegradsplacering överföres till ordinarie stat.

Jag tillstyrker alltså, att antalet förste byråingenjörsbefattningar ökas från 9 till 10.

Två nya byråingenjörsbefattningar. I sin skrivelse har *vattenfallsstyrelsen* vidare hemställt om inrättande av två byråingenjörsbefattningar, avsedda en för vardera av Trollhätte och Älvkarleby kraftverks huvudkontor. Styrelsen har härom anfört:

Sedan en följd av år tillbaka har vid vardera av Trollhätte och Älvkarleby kraftverks huvudkontor funnits anställd en särskild ingenjör med huvudsaklig uppgift att handlägga utrednings- och konstruktionsgöromål beträffande utvidgnings-, ombyggnads- och underhållsarbeten å kraftstationer och distributionsanläggningar.

Så länge dessa göromål voro av relativt mindre omfattning och enklare art, kunde desamma anförtros åt ingenjörer i 20:e lönegraden, arbetande under ledning av respektive direktörsassistent. Sedan nämnda arbeten under de senaste åren blivit alltmera omfattande och krävande, har det emellertid befunnits nödvändigt att utbyta nämnda ingenjörer mot högre kvalificerade befattningshavare, som kunna arbeta självständigt. För närvarande handhavas därför ifrågavarande arbetsuppgifter vid vardera kraftverket av en e. o. byråingenjör i 26:e lönegraden (sedan november 1935 vid Älvkarleby kraftverk och sedan oktober 1936 vid Trollhätte kraftverk). Denna utveckling får ses mot bakgrunden av följande omständigheter.

På grund av dels den ökade omfattning, som nyanläggningsarbetena inom hela vattenfallsverket fått, dels det samtidigt kraftigt stigande behovet av moderniseringar och utvidgningar av kraftstationer, understationer och kraftledningar, särskilt vid de båda äldsta och största kraftverken Trollhätte och Älvkarleby kraftverk, kan kraftverksbyråns anläggningsavdelning ej utan en besvärande tidsutdräkt, hindersam för den stigande belastningens fullgoda tillgodoseende, hinna med att planlägga och utföra allt det konstruktionsarbete, som kräves såväl för nyanläggningarna som för de äldre anläggningarnas ombyggnad och utvidgning. Därtill kommer, att utformningen av ombyggnaderna och utvidgningarna av de äldre anläggningarna måste ske under hänsynstagande till dessa anläggningars befintliga skick och den drift de betjäna, varför nämnda utformning måste verkställas i intimt samarbete med de lokala organ, som handhava denna drift. Därvid måste jämväl vissa standardkonstruktioner för understationer modifieras efter lokala förhållanden.

Ehuru kraftverksbyråns anläggningsavdelning alltjämt angiver huvuddragen även av de utvidgnings- och ombyggnadsarbeten, som skola verkställas vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverks anläggningar, ha därför detaljerna och den av lokala förhållanden betingade utformningen av dessa arbeten måst i avsevärd utsträckning skjutas över på vederbörande lokala kraftverksförvaltningar, vilka givetvis även ha att taga initiativ till dylika arbeten. I den mån kraft- och distributionsanläggningarna blivit flera samt belastningen vid dem ökats, har genomförandet av såväl utvidgnings- och ombyggnadsarbetena som även underhållsarbetena kommit att försvåras samt att kräva en omsorgsfullare planering och därmed ett i anläggnings- och drifttekniska hänseenden sakkunnigt förberedande.

De arbetsuppgifter, som åligga ifrågavarande byråingenjörer, omfatta, såsom ovan nämnts, huvudsakligen handläggning av frågor rörande utvidg-

nings-, ombyggnads- och underhållsarbeten vid kraftstationer och distributionsanläggningar, varvid det särskilt åligger dem:

att med ledning av drift- och belastningsrapporter ävensom andra från de olika driftsorganen lämnade uppgifter bedöma behovet av utökningar, förstärkningar och moderniseringar av kraftstationers ställverk och transformatoranläggningar, understationer, sekundär- och tertiärinjer samt att utreda lämpligaste sätt för dessa arbetens utförande och kostnaderna därför;

att med biträde av tillgänglig ritpersonal utarbeta erforderliga detaljkonstruktioner för ovannämnda arbeten;

att planlägga och kostnadsberäkna vidlyftigare förnyelse- och underhållsarbeten å ovannämnda anläggningar ävensom å primärinjer och bostadshus; att beträffande sitt arbetsområde medverka vid uppgörande av förslag till anslagsäskanden samt förnyelse- och driftkostnadsstater;

att förbereda anskaffandet genom kraftverksbyråns anläggningsavdelning respektive förrådskontor av erforderliga transformatorer och andra elektriska apparater samt större anläggningsmateriel ävensom att ordna med dylika apparaters och materialiers fördelning mellan olika stationer och linjer.

Därjämte skola dessa byråingenjörer vid förfall för respektive direktörsassistenter inträda i deras ställe såsom vikarie.

Då ifrågavarande byråingenjörsbefattningar, såvitt nu kunde bedömas, vore permanent behövliga och då motsvarande e. o. befattningshavare varit anställda i statens vattenfallsverks tjänst sedan 17 ¹/₂ respektive 18 ¹/₄ år, funne vattenfallsstyrelsen dessa befattningar böra göras till ordinarie i 26:e lönegraden.

Lönenämnden har anfört, att nämnden, enär ifrågavarande båda befattningar, såsom vattenfallsstyrelsen uppgivit, syntes fylla ett bestående behov, intet hade att erinra mot att befattningarna nu uppfördes på ordinarie stat.

Departements-
chefen.

Icke heller med avseende å nu förevarande förslag har jag funnit anledning motsätta mig bifall till vad vattenfallsstyrelsen hemställt. I anslutning härtill vill jag tillstyrka, att antalet byråingenjörsbefattningar ökas från 6 till 8.

Sammanfattning. Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle vid statens vattenfallsverk antalet av följande ordinarie befattningar ökas, nämligen förste byråingenjörstjänsterna från 9 till 10 samt byråingenjörstjänsterna från 6 till 8.

Sammanställning
av departementschefens förslag beträffande befattningar vid
kommunikationsverken.

Löne- grad	B e f a t t n i n g	Nuva- rande antal	Föreslagen		Blivande antal
			Ökning	Minsk- ning	
Postverket.					
24	Överkontrollör	6	1	—	7
24	Sekreterare	4	2	—	6
22	Förste kontrollör	13	1	1	13
21	Revisor och bokhållare	3	—	1	2
21	Revisor	7	—	1	6
21	Notarie	8	2	—	10
Anm. Därutöver skulle indragas 1 kontrol- lörsbefattning (lgr 20).					
Telegrafverket.					
27	Förste byråingenjör	5	1	—	6
26	Sekreterare	2	1	—	3
26	Linjeingenjör	26	3	—	29
26	Byråingenjör	5	2	1	6
24	Sekreterare	9	—	1	8
21	Notarie	8	1	—	9
Statens järnvägar.					
22	Maskininspektör	7	1	—	8
22	Konstruktör	12	1	—	13
21	Aktuarie	3	1	—	4
Anm. Därutöver skulle indragas 1 under- ingenjörsbefattning (lgr 20) och 1 befattning som förste bokhållare å övergångsstat (lgr 18).					
Statens vattenfallsverk.					
27	Förste byråingenjör	9	1	—	10
26	Byråingenjör	6	2	—	8

**Övergångsanordningar m. m. Departementschefens hem-
ställan.**

De av mig i det föregående förordade ändringarna i fråga om vissa befattningar vid kommunikationsverken synas lämpligen böra genomföras den 1 juli 1938.

I vanlig ordning torde böra utverkas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som kunna erfordras för genomförande av de föreslagna ändringarna.

På grund av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) fastställa antalet av följande befattningar vid kommunikationsverken från och med den 1 juli 1938 på sätt i det följande angives, nämligen:

vid postverket:

notarie	10
revisor	6
revisor och bokhållare	2
sekreterare i 24:e lönegraden	6
överkontrollör	7;

vid telegrafverket:

notarie	9
sekreterare i 24:e lönegraden	8
byråingenjör	6
linjeingenjör	29
sekreterare i 26:e lönegraden	3
förste byråingenjör	6;

vid statens järnvägar:

aktuarie	4
konstruktör	13
maskininspektör	8;

vid statens vattenfallsverk:

byråingenjör	8
förste byråingenjör	10;

2:o) medgiva, att extra landstelefonist vid telegrafverket, som befordrats eller befordras direkt till ordinarie landstelefonist, må för placering i löneklass i sistnämnda befattning tillgodoräknas så stor del av tiden, utöver tre år, för hennes anställning såsom icke-ordinarie lokaltelefonist, som erfordras för att hon såsom ordinarie landstelefonist skall erhålla en löneställning, högst enligt en löneklass utöver den, vari hon skulle hava placerats, därest hon i stället konstituerats till ordinarie lokaltelefonist, samt att de ordinarie landstelefonister, vilka sålunda befordrats samt konstituerats från och med den 1 november 1937 respektive den 1 januari 1938, må i enlighet med vad nyss sagts placeras i högre löneklass och åtnjuta lön enligt denna löneklass räknat från och med dagen för tillträddandet av den ordinarie befattningen;

3:o) medgiva, att till envar vid statens järnvägar den 1 januari 1938 anställd befattningshavare, som genom järnvägsstyrelsens beslut den 31 december 1920 försatts i disponibilitet och sedermera återinträtt i tjänst, må av trafikmedel utgå en engångsersättning av sexhundra kronor såsom kompensation för av befattningshavaren havda kostnader för utbildning i järnvägstjänst; samt

4:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som vid genomförande av förberörda förslag må erfordras.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Staaff.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Inledning	1
Postverket	4
<p>En ny notariebefattning å första byrån s. 4. En ny sekreterarbefattning i 24:e lönegraden å fjärde byrån s. 5. En ny förste kontrollörsbefattning å fjärde byrån s. 9. En ny sekreterarbefattning i 24:e lönegraden å bankavdelningen s. 10. En ny notariebefattning å bankavdelningen s. 17. En ny överkontrollörstjänst å postdirektionen i övre norra distriktet s. 19. Övriga av generalpoststyrelsen framställda förslag s. 21. Sammanfattning s. 22.</p>	
Telegrafverket	23
<p>En ny förste byråingenjörsbefattning å linjebyrån s. 23. Två nya byråingenjörsbefattningar s. 23. En ny sekreterarbefattning i 26:e lönegraden s. 25. En ny notariebefattning å trafikbyrån s. 27. Tre nya linjeingenjörsbefattningar s. 28. Övriga av telegrafstyrelsen framställda förslag s. 32. Placering i löneklass av vissa ordinarie landstelefonister m. m. s. 33. Sammanfattning s. 34.</p>	
Statens järnvägar	35
<p>En ny konstruktörsbefattning å bantekniska byrån s. 35. En ny aktuariefattning för järnvägmuseum s. 35. En ny maskininspektorsbefattning vid malmbanan s. 37. Övriga av järnvägsstyrelsen framställda förslag s. 38. Fråga om beredande av viss kompensation åt personal, som varit försatt i disponibilitet s. 39. Sammanfattning s. 45.</p>	
Statens vattenfallsverk	45
<p>En ny förste byråingenjörsbefattning s. 46. Två nya byråingenjörsbefattningar s. 49. Sammanfattning s. 50.</p>	
Sammanställning av departementschefens förslag beträffande befattningar vid kommunikationsverken	51
Övergångsanordningar m. m. Departementschefens hemställan	51